

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

*Расово маркована лексика в художньому й
публіцистичному дискурсі: перекладацький аспект*

Допущено до захисту «__» _____ 2021 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студентка групи ПРМ-01
Вернидуб Ганна Сергіївна

Науковий керівник:
док. філол. наук, проф.
Швачко Світлана Олексіївна

Суми 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АКТУАЛІЗАЦІЇ РАСИЗМУ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....	9
1.1 Явище расизму, його історично-суспільні підвалини розвитку та становлення на теренах США.....	9
1.2 Особливості англомовного публіцистичного дискурсу.....	15
1.3 Характерні ознаки англомовного художнього дискурсу.....	19
РОЗДІЛ 2 ЛІНГВАЛЬНА АКТУАЛІЗАЦІЯ РАСОВО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....	25
2.1 Лексико-семантична типологія актуалізаторів расової ідентифікації в англомовній пресі.....	25
2.2. Лексико-граматичні типи расово маркованої лексики в англомовній публіцистиці.....	30
2.3 Класифікація расово маркованих лексем в англомовному художньому дискурсі.....	35
РОЗДІЛ 3 ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ РАСОВО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ.....	42
3.1 Особливості перекладу расово маркованої лексики в публіцистичному дискурсі.....	42
3.2 Відтворення расово маркованої лексики в художньому дискурсі.....	48
3.3 Використання автентичних матеріалів з акцентом на расово маркованій лексиці у перекладацькій підготовці.....	53
ВИСНОВКИ.....	57

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
SUMMARY.....	69

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

МО – мова оригіналу

МП – мова перекладу

ТО – текст оригіналу

ТП – текст перекладу

ВСТУП

Сучасний світ означився значними зрушеннями в плані норм етики та соціальних цінностей, особливо в плані поваги до національних меншин. Фактор глобалізаційних процесів впливає на поширення цих змін, проникаючи в усі культури. Останнє відбувається в багато чому завдячуючи активній перекладацькій діяльності в різних сферах перекладу.

Тема расової дискримінації вже кілька десятиліть турбує науковців різних сфер, оскільки є глибоко вкоріненим суспільним явищем, яке відчутно позначилося на мові та мовленні різних культур, і особливо англійської як такої, яка довгий час пропагувала етнічну сегрегацію. Не оминули ці тенденції й транслятологію, оскільки відтворення расово маркованих лексем видається часом доволі складним перекладацьким завданням. Більше того, зважаючи на дискурсивні особливості тексту оригіналу, перед перекладачем може виникати ціла низка завдань на шляху до адекватного та еквівалентного перекладу зазначених одиниць.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю багатостороннього вивчення лінгвістичних особливостей англійської расово маркованої лексики, а також, особливостей її перекладу в текстах публіцистичного та художнього дискурсів. Нині переклад саме цих текстів відповідає за поширення нових соціальних норм й толерантних цінностей у світі. Вивчення критеріїв та закономірностей перекладу слів, які позначають етнічність, є актуальним для перекладознавства, оскільки з позицій публіцистики вимагають дотримання правил політкоректності, а в художніх текстах мають відтворити задум автора та особливості хронотопу твору.

Вивченню расово маркованої частини англійського вокабуляру присвятили свої доробки Дж. Кроузер, Х. Лоумланд, В. Рейнольдс, О. Якушко, в аспекті перекладу їх також досліджували Н. Р. Гейко, Дж. Флемінг, Х. О. Хусам, Л. Л. Черепанова та ін. Утім, зважаючи на нестачу розробленість теоретичної бази расової лінгвістики ми вбачаємо значну необхідність у спробі глибшого

розгляду слів на позначення расової приналежності, вивчення їх лінгвістичного походження та виконання спроби класифікувати цей корпус лексики за кількома ознаками.

Значну увагу у магістерському дослідженні вважаємо за необхідне приділити перекладацьким особливостям маркерів расовості, оскільки розуміння специфіки їх використання у різних типах англомовного тексту сприятимуть адекватному розумінню перекладачем, правильному встановленню їх місця в тексті оригіналу та ефективному відтворенню українською мовою в тексті перекладу. Зазначимо, що високий рівень складності передачі смислу маркерів етнічності потребує відповідного рівня професіоналізму, а тому необхідним вбачаємо наведення практичних рекомендацій до підготовки майбутніх спеціалістів публіцистичного та художнього перекладу.

Метою пропонованої наукової роботи постає ретельне вивчення лінгвальних особливостей англомовних расово маркованих слів у контексті публіцистичних та художніх текстів, а також вивчення особливостей їх перекладу українською мовою.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних **завдань**:

1. описати основні віхи розвитку ідеї расової сегрегації та етапи її вкорінення у вокабуляр англійської мови;
2. визначити лінгвістичний статус расово маркованої лексики в англійському вокабулярі;
3. описати лексичні та граматичні характеристики маркерів етнічності на матеріалах англомовного публіцистичного та художнього дискурсів;
4. виявити та навести перелік ефективних перекладацьких прийомів для відтворення расово маркованої лексики українською мовою;
5. викласти практичні рекомендації до підготовки перекладачів у сфері публіцистичного та художнього перекладу з орієнтацією на аналізований пласт англійського вокабуляру.

Об'єктом дослідження англомовні маркери расової приналежності, а **предметом** – їх лінгвістичні (лексичні та граматичні) особливості, специфіка

відтворення українською мовою в умовах публіцистичного та художнього дискурсів.

Мета та завдання роботи зумовили залучення загальнонаукових та лінгвістичних **методів дослідження**, а саме: синтезу, порівняння, спостереження, семантичного, компонентного, польового й типологічного аналізу. Окрім того, ми послуговувалися методами лінгвістичного аналізу, серед яких аналіз словникових дефініцій, контекстуальний метод, функціональний метод. Предметно-описовий, логіко-індуктивний та логіко-дедуктивний методи були застосовані для узагальнення та викладу результатів дослідження.

Новизна дослідження полягає у ретельному аналізі лінгвістичних характеристики расово маркованої лексики в текстах публіцистичного та художнього дискурсів; аналіз перекладацьких прийомів для адекватного їх відтворення українською мовою, а також рекомендації для підготовки студентів перекладацьких спеціальностей.

Практична цінність. Отримані результати можуть бути використані в лекційних матеріалах з теорії мовленнєвої комунікації, англістики, транслятології, особливо перекладу публіцистики. Викладені результати можуть бути застосованими на заняттях з перекладацької практики.

Апробація результатів дослідження та публікації. Деякі положення пропонованого дипломного дослідження було відображено в фахових статтях, опублікованих у наукових збірниках «Закарпатські філологічні студії» (Випуск № 13, 2020 р.) та «Науковому віснику Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія» (Випуск №52, 2021 р.).

Структура та обсяг роботи. Робота загальним обсягом 75 сторінок складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури та резюме, який містить 80 довідкових джерел та 9 джерела ілюстративного матеріалу.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність, визначено мету та основні завдання дослідження, окреслено об'єкт і предмет, визначено методи

дослідження, розкрито практичну цінність, вказано інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі **«Теоретичні засади вивчення актуалізації расизму в англомовному дискурсі»** описано історичний розвиток та становлення феномену расової сегрегації в англомовній лінгвокультурі, схарактеризовано основні аспекти дослідження расово маркованої лексики як значного пласту одиниць сучасного англомовного вокабуляру, проаналізовано особливості публіцистичного та художнього дискурсів.

У другому розділі **«Лінгвальна актуалізація расово маркованої лексики в англомовному дискурсі»** визначено та схарактеризовано лінгвістичні особливості расово маркованих слів на матеріалі англомовного публіцистичного та художнього дискурсів.

У третьому розділі **«Перекладацький аспект расово маркованої лексики»** проаналізовано теоретичний та практичний аспекти перекладу расово маркованих українською мовою з урахуванням особливостей публіцистики та художніх текстів, запропоновано рекомендації до організації підготовки майбутніх перекладачів.

У **загальних висновках** викладено підсумки виконаного дослідження, визначено перспективи подальших досліджень.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АКТУАЛІЗАЦІЇ РАСИЗМУ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

1.1 Явище расизму, його історично-суспільні підвалини розвитку та становлення на теренах США

Сучасні суспільства в умовах динамічної глобалізації одним із багатьох векторів розвитку обрав побудову демократичного, вільного від упереджень світу є подолання соціальної та міжетнічної дезінтеграції, у той час як прояви нетерпимості та дискримінації становлять серйозну перешкоду для реалізації цілі [18, с. 84].

У резолюції ГА ООН 71/181 від 19 грудня 2016 р. зазначається, що «будь-яка доктрина расової переваги є науково неспроможною, морально осудливою, соціально несправедливою і небезпечною та має бути відкинута, так само як і теорії, які намагаються встановити наявність окремих людських рас» [1]. Однак, доводиться констатувати, що такі негативне суспільне явище як ксенофобія, та расизм зокрема, у їх різних проявах і досі не зникли з життя світового співтовариства, а подекуди навіть розширюють сферу свого впливу в різних регіонах світу.

Явище ксенофобії, яке включає досліджуваний нами феномен расизму, вважається комплексним, оскільки охоплює низку факторів, як психологічних, історичних, культурних, так і демографічних, політичних, економічних. Для кращого розуміння різниці між поняттями ксенофобії та расизму вважаємо за необхідне проаналізувати буття першого.

Побіжний аналіз лексикографічних джерел демонструє, що термін «ксенофобія» походить від гр. “xénos” (чужинець) та “phóbos” (страх) – страх перед чужинцями [77], та розуміється у першу чергу як «сильне почуття неприязні чи страху людей з інших країн [76; 78]» чи «надзвичайна неприязнь чи страх перед іноземцями, їх звичаями, релігіями тощо [80]». The American

Heritage Dictionary of the English Language дещо доповнює визначення: «страх, ненависть, недовіра чи зневага до того, що вважається іноземним, а саме: незнайомців або представників інших країн чи культур» [79].

Подальші розвідки показують, що серед вчених немає єдиного підходу до визначення ксенофобії. Американська психологиня О. Якушко, зазначає, що ксенофобія може визначатися як упереджене ставлення, афективна та упереджена поведінка щодо іммігрантів та тих, які сприймаються як іноземні громадяни [70, с. 41]. Тоді як британський учений Дж. Кроузер взагалі дуже узагальнено визначає її як «сильну неприязнь чи страх, недовіру [75, с. 1385]».

На переконання відомих учених-соціобіологів В. Рейнольдса та І. Вайна, ксенофобія - це «психологічний стан ворожості чи страху перед сторонніми людьми» [69, с. 28]. Відмітно, що Дж. Бордо у своєму визначенні терміну надає страху іноземців рис ірраціональності [53, с. 4], що апелює до розуміння ксенофобії як психологічного явища.

Американська дослідниця Х. Лоумланд у своїй роботі стверджує, що ксенофобія опирається на притаманне людині розуміння, що «певні групи людей не належать до її нації чи соціального об'єднання» [63]. Учена опирається на фундаментальне психологічне дослідження, виконане Д. Канетті-Нісімі та А. Педахзур стосовно факторів ксенофобії у мультикультурному суспільстві, які розглядають ксенофобію як почуття страху перед представниками інших соціальних груп, викликане сукупністю соціальних, психологічних, культурних та політичних факторів [55, с. 319].

Услід за А. А. Гринчак, ксенофобію прийнято розглядати у широкому та вузькому значенні. У широкому значенні поняття базується на загальному понятті страху перед «іншими» і включає загалом негативне ставлення до представників «інших груп», актуалізацію належності до яких відносяться ознаки раси, етнічності, національності, статі, сексуальності, віку, класу, регіону проживання, функціональної неспроможності (чи за станом здоров'я) тощо. У вузькому розумінні явище ксенофобії вивчають як негативне відношення до представників певних рас, національностей та етносів, яке простежується у

негативних емоціях та упередженому ставленні до представників інших культур [15, с. 16-17].

У результаті проведеного аналізу теоретичного матеріалу, ми розуміємо расизм як вид ксенофобії, який полягає в усвідомленому чи несвідомому переконанні у первинній перевазі однієї раси над іншою, з якого випливає, що «вища» раса повинна посідати домінуюче місце та панувати над тими, хто відноситься до «нижчої» раси [33, с. 152].

Оскільки поняття расової дискримінації, як і ксенофобії, також є комплексним, то виділяють різні її форми. Зокрема, Європейська комісія проти расизму та нетерпимості визнає дві окремі форми дискримінації – пряму та опосередковану. Так, пряма дискримінація – це офіційно закріплені органами влади рішення з метою обмеження прав частини населення за певною ознакою належності до тієї чи іншої соціальної групи. На противагу, непряма дискримінація – випадки вимоги відповідності критерію, які не можуть бути виконані особами, котрих об'єднують за такими ознаками як раса, мова, релігія, громадянство або етнічне походження; або практична діяльність, яка створює для цих осіб незручні обставини, за винятком ситуації, коли цей фактор має об'єктивне та розумне виправдання [1].

Мирне співіснування різних культур збагачує кожне суспільство, однак може призводити також і до суперечностей та страхів серед представників певних спільнот. Зазначимо, що явище расизму, прямого чи опосередкованого, не нове, та демонструється світовими практиками здавна. Тим не менш, постійне прискорення глобалізаційних процесів не дає сучасним націям адаптуватися до інтенсивних імміграційних процесів, що природно викликає відчуття страху за себе та свою територію, тим самим підвищуючи рівень нетолерантності у світі.

Демократичне суспільство визначається не лише формальними документами та регламентованою роботою певних установ. Багато у чому демократія залежить від самих громадян та їх готовності слідувати принципам демократичної спільноти у побуті, а особливо – у гідному ставленні до меншин, які проживають разом з ними. Тим не менш, феномен ксенофобії, зокрема

расизму, є одним із найпоширеніших проявів нетерпимості не лише у сучасному світі, але й історичній практиці також.

Аналіз теоретичних доробків з історії демонструє, що вчені не мають єдиної думки стосовно року чи епохи виникнення расизму. Так, у дослідженні Д. М. Писаного фігурують різні варіанти, за якими расизм є породженням епохи географічних відкриттів або ж капіталізму. Однак окремі елементи расизму, такі як твердження про «вроджену неповноцінність народів», з'явилися ще в епоху античного рабовласництва [35, с. 41]. У працях Аристотеля зустрічаємо наступне: «Полювати слід як на диких тварин, так і на людей, що, будучи від природи призначені до покори, не бажають підкорятися. Така війна за природою своєю справедлива». А китайський історик Бань Гу зазначав, що «у варварів людські обличчя та серця диких звірів, тому мудрий правитель ставиться до них, як до тварин» [37, с. 248].

Вельми логічним є припущення, що розквіт расистських упереджень припав саме на добу Великих географічних відкриттів. Але історик Д. М. Писаний авторитетно це спростовує, аргументуючи, що расистські теорії були додатковою аргументацією для прибічників работоргівлі і рабства, а тому найбільшої уваги отримали саме у період боротьби з трансатлантичною работоргівлею і плантаційним рабством на Півдні США [32, с. 95-96].

Зпочаткувальником расистських концепцій вважають П. Кампера (1722 - 1789) голландського лікаря та краніолога, який у своїх дослідженнях скелетів людей та людиноподібних мавп вивів поняття «лицевого кута» кута між уявними лініями, що поєднують верхню губу з нижньою частиною вух та лобом, і чим гостріше кут, тим далі та чи інша раса віддаляється від ідеального типу. На основі такого припущення Кампер висунув твердження про верховенство європейців над африканськими неграми [72].

Услід за П. Кампером видав свою роботу його наступник Ч. Уайт (1728 - 1813), у якій він стверджував, що європейці перевищують африканців не лише фізично, але й розумово. У подальшому американський лікар Д. Сміт поширив цю і на індіанців, мовляв, на найбільшій відстані одне від одного за

розвитком стоять європейці та африканці, індіанці ж знаходяться між ними, та все ж таки ближче до африканців [3, с. 129].

Дослідниця С. Ю. Абрамова авторитетно стверджує, що різниця між африканцями та європейцями практично не зачіпалася аж допоки не виникла необхідність підтримання работорівлі як легальної галуззі, а релігійні та економічні аргументи вже не мали сили [3, с. 148].

Щойно расизм став у пригоді работорговцям та плантаторам, світ побачив ряд публікацій із викривленими теоріями щодо «нижчого еволюційного становища негрів». Так, американський антрополог С. Дж. Мортон, а пізніше його учні Д. Р. Гліддон та Д. К. Нотт, перекручуючи та фальсифікуючи наукові дані, прагнули утвердити погляд на негрів як на особливий, примітивний різновид людей [64; 65]. У 40–50-х рр. XIX ст. у США навіть виникла особлива школа расистської антропології, одним із лідерів якої був лікар С. Картрайт (1793 – 1863). У своїх працях він обґрунтував залежність між кольором шкіри негрів та їх поведінкою, розумовими здібностями та хворобами [56].

Тим часом зростання аболіціоністського руху вимагало від ідеологів рабства нестандартних рішень та якісніших аргументів, які невдовзі з'явилися вже в соціокультурних та культурно-історичних концепціях апологетів расизму. До прикладу, Дж. К. Келгун (1882 – 1850), один з найвпливовіших політиків у історії США, проголошував рабство інститутом, що необхідний для збереження миру, безпеки та процвітання південних штатів [54].

Проте однією із найвпливовіших вважають праця графа Ж.-А. де Гобіно 1855 р. «Досвід про нерівність людських рас». Роздуми Гобіно являли собою чудово аргументовану опозицію гуманістичним ідеалам свободи, рівності та братерства, які на той час активно поширювалися світом. У своїй фундаментальній праці він доводив, що визначальний вплив на перебіг історії здійснюють саме расові відмінності, оскільки «певна частина людства споконвіку позбавлена здатності до самоцивілізації навіть найменшою мірою» [13].

На думку Д. М. Писаного, суттєвий внесок у розбудову концепції расизму також зробив Дж. Фіцх'ю завдяки своїй праці «Соціологія Півдня, чи Крах вільного суспільства», у якій він доводив, що суспільний устрій американського Півдня Фіцх'ю наближений до ідеального. Становище ж рабів отримували не тільки негри, але й білі робітники, тоді як власники фабрик, шахт, підприємств повинні стати рабовласниками [32, с. 101].

У подальшому протягом кількох десятиліть рабство і расизм у Сполучених Штатах Америки почало підкріплюватися нормативно, наприклад, існуванням «чорних кодексів», у яких законодавчо закріплено безправ'я негрів. У Конфедерації Сполучених Штатів (1861 - 1865 рр.) расизм взагалі став державною ідеологією. Згідно з Конституцією Конфедерації, яку було прийнято 11 березня 1861 р., рабство не тільки визнавалося, але й захищалося законом [32, с. 102].

Аналіз опрацьованих матеріалів дозволяє погодитися із словами С. Хантінгтона про те, що «більшу частину своєї історії США були расистською країною. Білі американці завжди ставили себе вище за негрів, індіанців, азіатів та мексиканців і не вважали їх усіх повноправними членами суспільства» [44, с. 95].

Концепції расизму знаходили своїх прихильників і на початку ХХ сторіччя, як-от Густав Лебон (1841 - 1931), який широко відомий завдяки своїм «Психологічним основам еволюції народів». Або сумнозвісний А. Гітлер із його нацистською ідеологією та класичними расистськими поглядами.

Ідеї расизму у певні часи так чи інакше, але тісно пов'язані з епохою работоргівлі та колоніалізму. Тим не менш, із зникненням цих явищ, расистські концепції трансформувалися, підлаштувавшись під обставини та лідерів сучасного світу. Упродовж історичних змін у світі ХХ ст. із остаточним зникненням рабства ідеї расизму так і не зникли, але перейшли у стан прихованих, латентних практик. Мова ЗМІ, особливо, англомовної преси, хоча й керується ідеями толерантності та політкоректності, тим менш викликає

особливе зацікавлення з боку лінгвістичних студій стосовно вербальних проявів расистського ставлення до національних меншин.

1.2 Особливості англомовного публіцистичного дискурсу

Засоби масової інформації сьогодні є одним із найпотужніших каналів трансляції інформації, що, з одного боку свідчить про доступність інформації широкому загалу, а з іншого – про масштабні можливості впливу на формування суспільної думки, спрямовуючи її у необхідне русло.

Англомовна публіцистика є найпоширенішою, що зумовлюється не лише розповсюдженістю англійської мови як такої, але й впливовістю країн, де ця мова визнана офіційною, як-то США чи Великобританія. Такий синтез соціального та лінгвістичного пояснює постійну увагу філологів до аналізу явища публіцистичного дискурсу як мовного представлення суспільства.

Значна кількість дослідників (Ф. Бацевич, І. Бехта, Т. ван Дейк, В. Кінч, В. Красних, Н. Д. Арутюнова, Г. Г. Почепцов та ін.) намагалися витлумачити поняття дискурсу. Різноманітність методологічних підходів до дискурсивних досліджень, розглядають його як «усі форми мовної інтеракції, формальної та неформальної, а також письмові тексти усіх видів» [68, с. 7], або як «специфічну форму продукування знань» [60, с. 261].

Дискурс часто зіставляється із поняттями тексту та мовлення. Пара «дискурс - мовлення» представляє мовлення як процес мовленнєвої діяльності та його результат, а дискурс - «закінчене комунікативне явище, яке полягає у взаємодії учасників комунікації шляхом вербальних текстів та/або інших знакових комплексів у певній ситуації та у певних соціокультурних умовах спілкування» [45], як «мовлення, заглиблене в життя» [71, с. 137].

Публіцистику часто розуміють як вид літератури, зосередженій на загальних і політичних питаннях, важливих для суспільства. Історія існування публіцистики показує, що цей соціальний вид спілкування набагато давніший, аніж його сучасне розуміння «журналістика». Так, в США першими

публіцистами були юристи, а не журналісти. Часто публіцистичною називають літературу, яка стоїть на межі з художньою, що вкотре підкреслює необхідність дослідження нашого об'єкту як у публіцистичному, так і художньому дискусі. Деякі дослідники навіть вважають, що будь-який твір може стати публіцистичним, якщо він більшою мірою критичний, аніж естетичний, оперативний та насущний, а тим більше, якщо наповнюється певними політичними віяннями [36].

Зважаючи на розгалуженість публіцистичного дискурсу, зазначимо, що наш науковий інтерес зосереджується на англійському газетному дискурсі, оскільки йому властиві аналітичність змісту, регулярність та, з-поміж іншого, свідомий підхід читача до вибору газетного джерела [45].

На переконання О. Коновець, публіцистичний дискурс відповідає публіцистичному тексту, а його ознаки співпадають із властивостями газетно мовленнєвого стилю [21, с. 12]. Учені зазначають, що цей тип дискурсу постає дистанційною формою комунікації як інституціонального, так і когнітивного характеру, а основними її учасниками виступають представники ЗМІ як соціального інституту та, відповідно, читацька/глядацька аудиторія [38, с. 90].

Дослідник І. Михайлин, аналізуючи особливості публіцистичного дискурсу, перелчує такі його ознаки публіцистичності [28, с. 4]:

1. оперативне інформування;
2. тлумачення подій і фактів;
3. вираження і формування громадської думки;
4. фактичність;
5. практична цілеспрямованість;
6. ораторський стиль.

Публіцистичний дискурс вважається дистантною формою комунікативної діяльності інституціонального та когнітивного характеру, основними учасниками якої є ЗМІ та уся аудиторія. Саме цьому типу дискурсу віддається ученими доміантна роль у сучасному світі, оскільки його суб'єкту приписується

найбільш еластична соціальна роль, яка виражається у оприлюдненні інтересів соціуму як загалом, так і окремих його представників [38, с. 90].

Більше того, цей дискурс розглядається як ідеологічно структурована друкованими засобами масової інформації символічна система, яка відповідає інтересам домінуючої соціальної групи, зумовлює процес сприйняття соціального контексту, тому в межах цієї системи відбувається репрезентація та коригування соціального контексту [38, с. 90].

Услід пропонованому дослідженні сучасний англomовний дискурс розглядається як такий, який є видом інформаційно-орієнтаційного інституційного дискурсу, що здійснюється за допомогою медіа та повинен мати конкретно встановлений та яскраво виражений авторський актуалізуючий погляд [39].

Аналіз теоретичних робіт показав різні розуміння цього різновиду дискурсу, який можна тлумачити як символічну структуру відтворення влади (Я. Б. Брухаль [8, с. 20]), як підвид політичного дискурсу (О. В. Дудолодова [17]), як корелят публіцистичного стилю (О. С. Гончар [14]). Дослідниця Тишакова Л. Т. характеризує газетний дискурс за набором властивих йому постійних та факультативних ознак. Так, постійні ознаки дозволяють репрезентувати його як письмовий, дискантний з індивідуально-колективним суб'єктом і неконцентрованим масовим адресатом, тді як серед факультативних найважливішою є ознака персуазивності [41].

У ракурсі нашого дослідження важливим видається погляд на публіцистичний дискурс як на галузь взаємодії мовних і немовних факторів, глобальною ціллю якої є формування певної думки в адресата. Так, в умовах масової комунікації дискурс з-рештою об'єднується вже не відображенням ментальності чи тематичною спільністю, але метою комунікації, а саме, прагненням вплинути на реципієнта, підготувати його до адекватної соціальної взаємодії із адресантом [46, с. 4].

Зазначимо, що у дискурсі відображається певна ієрархія знання, необхідна для володіння реципієнтом, і відправником інформації. Нами було визначено, що

публіцистичний дискурс, як будь-яке лінгвокультурне явище, має позалінгвальний та лінгвокогнітивний плани вираження, окрім лінгвального.

Таким чином, екстралінгвальний план вираження медійного дискурсу включає інформацію про продуцента (статус, політичне спрямування, ідеологічна забарвленість видання, колективне авторство, оперативність створення й споживання тексту, періодичність) та інтерпретатора (орієнтація на конкретну аудиторію) [23].

Лінгвокогнітивний план, у свою чергу, реалізується когнітивними моделями, які репрезентують усю екстралінгвальну інформацію у мовній свідомості реципієнта, впливають на породження та сприйняття текстів дискурсу та обумовлюють добір мовних засобів [23].

На переконання Я. Б. Брухаль, англomовний публіцистичний дискурс визначається великою кількістю кліше, готових до розуміння конструкцій, зворотів та комунікативних забобонів. У той же час, у публіцистиці панує багато засобів та прийомів, що не прижилися у мові та виникають в умовах конкретної комунікативної ситуації, які вводяться з чітко поставленою метою [7, с. 25-26].

Серед багатьох інструментів, що описують сучасний англomовний публіцистичний дискурс, розрізняють процес, що реалізується через пошук альтернативної стратегії вираження. Він спрямований на інформаційно-емоційний вплив на реципієнта з метою отримати позитивний комунікативний результат [7, с. 26].

Тяжіння сучасного суспільства до мультикультуралізму має певні наслідки, які, в першу чергу стосуються до побудови відношень та комунікації між представниками різних національностей. Ідеологія расизму, яка тривалий час пропагувалася у світі, сьогодні майже зникла, натомість, лишивши по собі вербальні расистські прояви. Зважаючи на сучасні тенденції до мовленнєвої толерантності та уникнення расистської лексики, ми звернули увагу на реалізацію расової терпимості у мовленні публіцистів. Панівне становище англійської мови у світі у поєднанні із потенціалом публіцистичного дискурсу до формування суспільної думки та культури мовлення спонукає до

поглибленого вивчення особливостей англомовного публіцистичного дискурсу, та, зрештою, виокремлення вдалих прикладів расовочутливої лексики.

1.3 Характерні ознаки англомовного художнього дискурсу

Художній дискурс віднедавна отримав нві напрямки вивчення з огляду розуміння його як своєрідного поєднанням лінгвального та екстралінгвального в комунікації. Варто відмітити, що деякі дослідники вважають, що корпус текстів художнього дискурсу в його класичному розумінні почав наповнюватися приблизно в ХХ сторіччі [31]. Хоча, на наше переконання, художній дискурс – корпус усіх творів усіх часових періодів та які мають ознаки художності.

Для розуміння сутності художнього дискурсу варто зауважити, що художній дискурс постає одним із основних у питання класифікації типів дискурсу. У такому ракурсі він переважно отримує дефініювання як «дискурс, утілений у художньому тексті, містить у собі певний зміст, почуття, експресію», а до обов'язкових складових відносять цілісність сприйняття читачем. Окрім того, дискурс художнього твору часто розуміється не лише як фон, але й авторським стилем мислення й мовлення, які він реалізує через персонажів твору [16, с. 483].

Іншим визначенням художнього дискурсу постає його розуміння як сукупності художніх творів (текстів), створених у результаті взаємодії цілей й інтенцій автора, можливих реакцій читача, а також тексту, який виводить текст на семіотичний рівень [30, с. 165].

Дослідниця А. С. Гафарова потрактує художній дискурс як дискурс художнього тексту, де останній є фіктивним зображенням реальної дійсності; зображенням, створеним автором; таким, у якому чітко відображені авторські світогляд та розуміння, досвід, фонові знання [10].

У своїй статті І. Є. Фролова досить ретельно вивчає розуміння явища художнього дискурсу. Так, серед низки його потрактувань вона вказує, що художній дискурс постає культурно позначеним, оскільки йому властивий

прихований та дійсний плани буття чи функціонування. Це виявляється у якості нефіксованої імпровізації, написання твору, його реалізації в колективному чи індивідуальному читанні [43, с. 53].

Учена продовжує, що ці плани власне й визначають засади художньої комунікації, які, потім зумовлюють методи суб'єктивного чи об'єктивного спрямування у творенні художньої дійсності, настанову мовця, яка втілюється в «образі автора», функцію і роль адресатів тощо.

Більше того, предмет художнього тексту існує в умовно реальному чи вигаданому світі уяви автора й адресата. Базова різниця між художнім дискурсом та іншими поубтовими, чи будь-якими культурно визначеними полягає у його вторинності відносно первинних мовленнєвих жанрів і його основній здатності до творення ієрархії смислів на засадах означуваності [43, с. 54].

Варто також навести одне з класичних розумінь художнього дискурсу – за Т. ван Дейком. Услід основоположнику дискурсології, художній дискурс варто розглядати як комунікативний акт, основною характеристикою якого є спроба письменника своїм твором вплинути на духовний простір аудиторії, а також на на систему цінностей і переконань з метою їх змінити [59, с. 151].

Аналіз теоретичних доробків показав, що поширеним розумінням художнього дискурсу виступає визначення його як такого, який не відповідає розумінню комунікативної діяльності, здебільшого через його тісний зв'язок із явищем тексту, на відміну від попередніх потрактувань, де акцент робиться на дискурсі. Тим не менш, ми вважаємо, що наведені думки можуть бути модифіковані або використані для влучного визначення явища художнього дискурса.

У нашій магістерській роботі ми схиляємося до наступного розуміння художнього дискурсу: явище розумово-комунікативної взаємодії адресанта (автора художнього твору) та адресата (потенційного читача), що відбувається у певному історичному та культурно-соціальному контексті, ґрунтується на ідеях, переконаннях, світоглядних орієнтирах автора-адресанта, має на меті регулювання ідей, переконань, світоглядних орієнтирів читача-адресата та

матеріалізується у вигляді текстів художніх творів, відкрита множина яких формує вербальний план художнього дискурсу [43, с. 55].

Зауважимо, що І. М. Колєгаєва пропонує уточнювати визначення художнього дискурсу за рахунок розрізнення двох його базових підтипів, а саме прозового та поетичного дискурсів. Також дослідниця вкажує на вторинність, яка властива переважно прозовому дискурсу, через те, що у ньому мовлення персонажів – комунікативно-вторинна діяльність [20, с. 103].

Орієнтуючись на матеріал нашого дослідження, історико-художній роман Т. Моріссон “The Bluest Eye”, останнє зауваження видається вельми справедливим, оскільки жанр роману поєднує авторське та персонажне мовлення, а значить, має два плани комунікації – зовнішній (адресант-автор і адресат-читач) і внутрішній (персонаж-персонаж і персонаж-читач) [20, с. 103].

На наше переконання, І. Є. Фролова слушно зауважує, що складна багатопшарова структура художнього дискурсу виражається у великій кількості перехідних моментів, поєднанням реального та уявного, сприйняття та переживання повсякденності та фантастичного, зумовленого актуалізацією психоемоційних процесів [43, с. 55].

Однією із важливих характеристик художнього дискурсу, вартого для згадування, є можливість множинних читацьких інтерпретацій. Більше того, в процесі розуміння художнього дискурсу відбувається «прирощення, розширення, трансформації смислів, формування, зсув, перетворення значення, що створює поле напруги між очікуваним і непередбаченим, актуальністю тексту і віртуальністю контактних, дистантних, асоціативних, внутрішньотекстових, міжтекстових, міжкультурних відношень» [44, с. 56].

Аналіз аспектуальності художнього дискурсу постає не менш складним завданням, анід саме визначення художнього дискурсу. Так, група дослідників явища художнього тексту та дискурсу свтерджують, що прагматичні та соціокультурні аспекти мають когнітивно-психологічне підґрунтя, тоді як когнітивні базуються на комунікативному досвіді, хоча розрізнення аспектів є можливим якщо вмотивоване [19, с. 116].

Аналізуючи когнітивний аспект, першим поняттям, яке говорить про нього, виступає «образ автора», яке вперше було наведено В. В. Виноградовим. Власне, сам вчений визначає його як концентроване втілення суті твору, що об'єднує всю систему мовленнєвих структур персонажів у їхньому співвідношенні з оповідачем або оповідачами та за їхнім посередництвом, постаючи ідейно-стилістичним зосередженням, фокусом цілого [9, с. 118].

Зауважимо, що образ автора розглядається у якості прояву ставлення письменника до літературної мови своєї епохи, до способів її розуміння, перетворення та поетичного використання [9, с. 106].

Іншим важливим поняттям для розуміння особливостей художнього дискурсу постає термін «картина світу» письменника. Її потрактовують як динамічну когнітивну структуру, глобальне уявлення її автора про світ, отримане в результаті узагальнення чуттєвого досвіду пізнання [19, с. 110].

З таких позицій вельми слушним видається узагальнення за Є. В. Бондаренко, що тлумачить концептуальну картину світу як складну когнітивну формацію у свідомості людини, яка, з одного боку, подає у вигляді структурованого знання глобальний динамічний образ світу та результати зовнішнього та внутрішнього рефлексивного досвіду людини, а, з іншого боку, може бути реалізована у вербальних формах [6, с. 18].

Окрім авторської картини світу дослідники рзріняють і художню картину світу. За Б. С. Мейлахом, художня картина світу – це результат особливого сприйняття світу, якому властиві: 1. антропологічність і суб'єктивність; 2. філософська основа; 3. постійне виникнення нових художніх картин, що відбувається у процесі сприйняття творів новими адресатами; 4. образність, яка ґрунтується на системі художніх архетипів із властивою багатозначністю, здатністю викликати низку асоціацій; 5. ціннісне, естетичне, етичне висвітлення дійсності; 6. поєднання універсального та одиничного; 7. художня картина світу обумовлена соціальними та національно-культурними чинниками; 8. історичність, спадковість та динамізм; 9. багатошаровість [25, с. 118]. Проаналізувавши вищевикладене, можемо зробити висновок, що художня

картина світу може бути класифікована із подальшим викоремленням різновидів за певними параметрами, а саме: лінгвокультурний; часовий; художньо-світоглядний [26, с. 59-60].

Зважаючи на особливості змін у суспільстві, певні зрушення у глобальній системі цінностей щодо рівноправності, рухи визнання прав кожної людини, та беручи до уваги особливість досліджуваного об'єкту, ми вирішили зосередитися на історико-художньому романі як вагомому ресурсі расово маркованої лексики.

Оскільки використаний для дослідження роман належить до історико-художнього жанру, то вбачаємо за необхідне навести його особливості. Так, енциклопедія «Британніка» потрактовує цей вид літератури через термін “*historical novel*”, а саме «роман, події в якому відбуваються у певну епоху; йому властиво передавати дух, суспільний устрій та описувати умови життя через вказівку реалій, які стосуються історичних подій». В статті також зазначено, що героями можуть бути і справжні історичні особи, і вигадані; сюжет зазвичай стосується однієї чи кількох історичних подій тієї епохи [74].

Дослідник Н. М. Ляшов зауважив, що в художньо-історичному романі важливим є поглиблене розкриття психології героїв та показ душевних переживань за обраних автором історичних умов [24].

Відома дослідниця літературних персоналій М. Етвуд акцентує увагу на особливостях цього жанру, зауважуючи, що вони подають переважно вигадані історії, які можуть стосуватися реальних історичних постатей чи подій. Так, елемент імпровізації подає автору можливість краще продемонструвати історично зафіксований конфлікт [48].

Художній дискурс постає середовищем для викладення авторських думок, реалізації авторської картини світу, викладення його переконань через буття його героїв. З огляду на особливість лексики, яку ми вивчаємо у магістерському дослідженні, вивчення творів історико-художньої літератури є релевантним. Оскільки історико-художній роман – це вид літератури, у якому поєднано реальність і вигадку, а якщо подивитися глибше, то реальність через сприйняття автора та його чиста вигадка. Ми переконані, що дослідження расово маркованої

лексики у цих творах, у поєднанні з вивчення її на матеріалі публіцистики, дозволить зробити вагомі висновки щодо її функціонування в тексті, шляхів реалізації прагматичного завдання та, у подальшому, можливих стратегій перекладу українською мовою.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВАЛЬНА АКТУАЛІЗАЦІЯ РАСОВО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Лексико-семантична типологія актуалізаторів расової ідентифікації в англомовній пресі

Лінгвістичне розуміння мови як антропоцентричного феномену дозволяє розглянути такі низку загальнотеоретичних проблеми, беручи до уваги об'єктивні прояви людини в мові і мовленні. Для культури важливим фрагментом мовної картини виступає не тільки загальний образ людини, але і її іпостась представника певної раси чи народності як вияв соціального моделювання статі, тобто расова ознака (расовість) [18, с. 54].

Прояви расової ідентифікації та пов'язаної з нею нетолерантності в мові розглядали переважно зарубіжні вчені (І. Вайн, Ж.-А. де Гобіно, Дж. Кроузер, Х. Лоумланд, В. Рейнольдс, О. Якушко), що пояснюємо історичною практикою расової нетолерантності та проблемою динамічних імміграційних процесів у європейських країнах та США зокрема.

Публіцистичний дискурс, оскільки є вагомою частиною соціальної культури, виступає транслятором майже всіх існуючих стереотипів, окрім того, він може виступати й їх конструктором, а саме: сприяти расовій самоідентифікації, формувати систему цінностей мультикультурної спільноти, стилю життя та способу мислення, ролей та стосунків представників різних рас та національностей, набутих ними в процесі соціалізації [52, с. 26].

Публіцистичні стандарти вимагають подавати толерантні повідомлення, через расовочутливу мову зокрема. Аналіз виникнення концепцій расових упереджень, довів що расова дискримінація є продуктом культури і соціальних відносин. Так, вона актуалізується в різноманітних контекстах комунікації і виявляється на всіх мовних рівнях, зокрема в лексичному наповненні

публіцистичних фрагментів, у яких фігурують актуалізатори расової ідентифікації.

Для того, щоб отримати уявлення, наскільки медіамовлення є расовочутливим, для набору емпіричного матеріалу дослідження нами було обрано статті англomовних газет – представників якісної преси - “The Guardian”, “The New Yorker”, “The Times” тощо. Такий вибір пояснюємо необхідністю встановлення стандартів та орієнтирів расовочутливої мови у сучасних ЗМІ.

Найпоширенішими маркерами расової ідентифікації в мовленні виступають лексеми на позначення кольору шкіри, або номінації певної раси / національності. Подекуди зустрічаються лексеми, які вказують на релігійну ознаку тощо. Аналіз емпіричного матеріалу дозволив відокремити декілька типів актуалізаторів расової приналежності.

Актуалізацію расової ідентифікації за кольором визначено як найпоширеніший семантичний тип, в основі якого - вказівка на колір шкіри особи. Власне, цей тип можна поділити на два підтипи. **Перший – із уживанням нейтральної лексеми “colo(u)r”:**

Evangelicals of Color Fight Back Against the Religious Right (The New Yorker, 2018, December 26);

*An interesting comment when you consider two of the biggest blockbusters of the past decade, Black Panther and Crazy Rich Asians, have casts almost entirely made up of **people of colour*** (The Guardian, 2019, August 07);

*I'm more famous than most **people of colour** in Minnesota, and yet in ten years I have only ...* (The Washington Post, 2017, June 20);

*Kamala Harris slams Republicans on abortion, says they're killing poor **women of color*** (Los Angeles Times, 2019, October 15);

*Anya Taylor-Joy wrongly called '**woman of colour**'* (Independent, 2021, March 2);

*One of the two candidates in Boston's historic mayor's race has found herself questioned about her decision to identify as **a person of color*** (Independent, 2021, October 31).

Аналіз мікроконтекстів продемонстрував, що цей варіант визначення расової приналежності є одним із вдалих рішень для расовочутливої мови публіцистики, оскільки максимально нейтрально виділяє людей за расовою ознакою, однак є менш поширеним ніж **другий підтип - конкретна назва кольору або тону шкіри:**

*Donald Trump Makes an Awkward Pitch to **Black Voters** in Atlanta* (The New Yorker, 2019, November 10);

*“Trump’s made the same criticism of **black athletes, black journalists and black Members of Congress,**” Peter Wehner, a veteran of three Republican administrations, tweeted last week* (The Guardian, 2018, August 10);

*Behind Willie Wilson's appeal to **black voters: 'Willie’s story is the story of black people in America and black people in Chicago'*** (The Guardian, 2018, August 10);

*He panders to his base by cruelly treating **brown-skinned migrant children** like subhumans* (The Washington Post, 2019, June 24);

Black women in the US marry less than others - and the numbers are even lower for darker skinned black women (The Guardian, 2019, April 08);

*Speaking to the Guardian on Sunday, Yamba said: “As we opened the door, we saw the graffiti on the door: ‘No **blacks, no blacks.**’ My son started crying – he’s been totally traumatised. I couldn’t believe what I witnessed.”* (The Guardian, 2019, February 17);

*Considering the actual diversity of Washington Heights, the fact that only one member of the ensemble cast is **a dark-skinned actor** looks like colourism* (Independent, 2021, June 19);

*Walker & Co.'s Bevel opened the door for a new generation of **Black skin-care** products. Now labels including Buttah, Nature Boy, Ceylon and Brands by Basnight have their own offerings to address the skin-care and haircare needs of **Black men*** (Los Angeles Times, 2020, September 4).

Широку репрезентативність другого підтипу пояснюємо мовленнєвою традицією англomовного населення у звертанні до темношкірої частини населення країн. Ми переконані, що такий варіант апеляції до національних

меншин є лише частково расовочутливим, оскільки подекуди, кольорові апелятиви можуть насити різко негативний характер, як-от в останньому прикладі (*blacks*).

Відомо, що історична практика расизму постійно маніпулювала кольором шкіри національних меншин. Тим не менш, ми вважаємо, що в умовах становлення расовочутливої мови газетні статті із темношкірими фігурантами є певним «тестовим майданчиком» для сприйняття чи не сприйняття сучасним суспільством подібних лексичних конструювань.

Наступним поширеним типом визначаємо **актуалізацію расової ідентифікації за територіальною ознакою**, яка будується на основі апеляції до території проживання особи. Вважаємо показовими наступні приклади:

A trademark dispute involving an Asian American band that calls itself the Slants provoked a lively Supreme Court argument ... (Los Angeles Times, 2017, January 18);

Chinese goals are often achieved at the expense of average Africans; American goals are achieved by their flourishing (The Washington Post, 2019, October 19);

The Enduring Russian Propaganda Interests in Targeting African-Americans (The New Yorker, 2018, December 21);

Life as a Mexican American on the Border Patrol: 'The system is not broken' (The Guardian, 2016, December 12);

Mexican Americans have faced shocking acts of racist violence (The Guardian, 2019, August 14);

Louisiana girl becomes first African American winner of Scripps spelling bee (Los Angeles Times, 2021, July 8).

Помітно, що у подібних фрагментах публіцистичних статей актуалізатори переважно включають у себе як вказівку на расову ідентифікацію, так і на американське громадянство. На нашу думку, такий підхід є вдалим, оскільки з одного боку, повідомляє про національне коріння особи, а з іншого боку – її не позбавляють законного громадянства, що свідчить про повагу до іммігрантів.

Подекуди нами були виявлені фрагменти із поєднанням першого та другого типу, наприклад:

*The killings of unarmed **Black Americans** have got to end,” Sanders tweeted”* (The Washington Post, 2019, October 13);

*... prepared for the tape of my father using the word "monkeys" to describe **black African delegates** to the United...* (The Washington Post, 2019, August 01);

*The panel has a monumental challenge: crafting a historic reparations proposal that earns the support of **Black Californians** and a majority of California lawmakers* (Los Angeles Times, 2020, December 9);

*The top 100 most powerful **black Britons** have been announced - and businesswoman Jacky Wright tops the list* (Independent, 2021, October 15);

*Directors should honor African Americans by hiring **Black Americans** to play them* (Los Angeles Times, 2021, May 28);

*Sir Lenny Henry has written an open letter to encourage **Black Britons** to take the Covid-19 vaccine* (Independent, 2021, March 30).

На наше переконання, такий спосіб апеляції до національних меншин є расовочутливим, оскільки не позбавляє людей із темним кольором шкіри їх законного громадянства, а лише покликаний звернути увагу на проблеми, які пов’язані із цією частиною населення.

Опрацьовуючи корпус публіцистичних фрагментів, ми відзначили загальну політику використання лексики на позначення расової ідентифікації. Але подекуди все одно зустрічалися використання інвективів, як-от:

*... “To see those, those **monkeys from those African countries** — damn them”*
... (The Washington Post, 2019, July 01);

*... prepared for the tape of my father using the word "**monkeys**" to describe black African delegates to the United...* (The Washington Post, 2019, August 01);

*...referred to **Latinos** as “**beaners**” and **blacks** as “**niggas**” and “**wild animals**” ...* (The Washington Post, 2016, July 07);

*One of Israel's chief rabbis called **black people** “**monkeys**” during his weekly sermon* (Independent, 2018, March 22);

United Airlines worker charged with calling black customer “a monkey” and “a shining monkey” (Independent, 2019, April 22).

Подібні фрагменти не обмежуються наведеними прикладами, але їх характерною ознакою є використання образливих лексем у прямій мові інших мовців. Такий підхід може бути валідним, оскільки авторитетні медіа, різко засуджуючи подібні прояви мовного расизму, тим самим встановлюють корпус расовочутливої мови та закріплюють межі расовоінвективної лексики.

У ході проведення семантичного аналізу корпусу англомовних публіцистичних мікроконтекстів нами було відмічено, що переважними лексико-граматичними маркерами расової лексики є прикметники - найменування кольору шкіри або національності / раси. Автором були також відмічені деякі залежності у використанні цих лексем самотійно чи у складі сполук, у зв'язку з чим доцільним видвся лексико-граматичний аналіз актуалізаторів расової семантики.

2.2 Лексико-граматичні типи расовочутливої лексики в англомовній пресі

Динамічність світових міграційних процесів та їх подекуди складні наслідки для соціуму безперечно отримують постійне висвітлення у сучасній пресі. Та, говорячи на делікатні або важкі теми, автору публіцистичного тексту треба бути вкрай обережним із підбором лексичних засобів, особливо звертаючись до національних меншин чи частин населення, чутливих до проявів расизму.

Сучасні ЗМІ, особливо якісна преса, докладають зусиль, щоб відповідати міжнародним стандартам, проте в публіцистичному дискурсі трапляються елементи мови ворожнечі та расової дискримінації. Дотримання принципів расово коректної комунікації в мас-медіа вимагає вивчення расово коректного письма для встановлення норм і правил у майбутньому.

У мовотворчості сучасних публіцистів лексеми із семантикою расової ідентифікації мають різну структуру, що зумовлює їхню співвіднесеність із різними частинами мови. У пропонованій роботі ми послуговуємося класифікацією, розробленою авторкою. Так, у досліджуваному ряді лексем виокремлюємо **однокомпонентні актуалізатори расової приналежності**. Здебільшого, це прикметники двох видів:

1) позначення кольору, наприклад:

*Speaking to the Guardian on Sunday, Yamba said: “As we opened the door, we saw the graffiti on the door: ‘No **blacks**, no **blacks**.’”* (The Guardian, 2019, February 17);

*Williamsburg, once 50% **black*** (USA Today, 2019, October 16);

*Why a novelist shifted to essays about the ‘disorientation’ of being **Black** in the world* (Los Angeles Times, 2021, November 30);

*‘Beverly Hills while **Black**’: Race, wealth, policing collide on Rodeo Drive* (Los Angeles Times, 2021, November 30)

2) позначення територіальної / національної / релігійної ознаки. До прикладу:

*“Republicans did not learn their lesson, and they have revived some of that **anti-Latino** sentiment,” said U.S. Rep. Norma Torres (D-Pomona)...* (Los Angeles Times, 2019, October 23);

*The brouhaha over white nationalism and stories of **Latino** intimidation have overshadowed the fact ...* (The Guardian, 2016, December 12);

*Chinese goals are often achieved at the expense of average **Africans**; American goals are achieved by their flourishing* (The Washington Post, 2019, October 19);

*Bangladesh Orders Death for **Islamist** in Killings* (The New York Times, 2013, September 18).

Аналіз корпусу прикладів показав, що однокомпонентні вербалізатори расової ідентифікації мають низьку репрезентативність [18, с. 85]. Використання цих номінацій переважно у зневажливому контексті свідчить, що компонентна

непоширеність, актуалізуючи лише одну ознаку, сприяє негативному враженню від лексеми, а тому вони можуть бути расово інвективними.

Продуктивним типом вважаємо двокомпонентні актуалізатори расової ідентифікації, у якому виділяємо наступні підтипи [18, с. 86]:

1) сполука “*black* + іменник”:

*President Trump, speaking at Benedict College in South Carolina, said he had done more for **black voters** than any other president* (The New York Times, 2019, October 25);

*After 6 trials, Supreme Court throws out man’s murder conviction over efforts to keep **black people** off jury* (Chicago Tribune, 2019, June 21);

*Prosecutors want **black judge** who criticized incarceration rates of African Americans removed* (USA Today, 2019, October 27);

***Black households** can afford just 25% of homes for sale, down from 39% in 2012* (USA Today, 2019, October 15);

*Harvard awards Queen Latifah medal for contributions to **black history, culture*** (USA Today, 2019, October 23);

*The Unequal Costs of **Black Homeownership*** (Los Angeles Times, 2019, October 23);

*Lee Elder, first **Black golfer** to play Masters, dies at age 87* (Los Angeles Times, 2019, November 29).

2) поєднання двох номінацій рас / національностей:

*After El Paso shooting, **Mexican Americans** can no longer be ambivalent minority* (USA Today, 2019, August 16);

*Notre Dame **African-American** mascot responds to racist social media criticism* (USA Today, 2019, September 04);

*A historic day’: Montgomery, Alabama, elects its first **African-American** mayor* (USA Today, 2019, September 04);

*A trademark dispute involving an **Asian American** band that calls itself the Slants ...* (Los Angeles Times, 2017, January 18);

As Trump talked about a 'Kung flu,' Asian Americans have been spit on, yelled at, attacked, and made into scapegoats for a virus that has no ethnicity, religion, or ideology (Daily Beast, 2021, March 04);

*She spoke from a position no other vice president could," said Shekar Narasimhan, the **Indian American**, chairman of the AAPI Victory Fund, a SuperPAC focused on bolstering political activism among the nation's 23 million **Asian Americans and Pacific Islanders** (The Washington Post, 2021, March 28).*

Аналіз двокомпонентних актуалізаторів расової ідентифікації продемонстрував певну спільну схему сполучення: «актуалізатор расової ідентифікації + загальний іменник / номінація громадянства країни проживання», що є дуже показовим. Так, автор акцентує увагу читача на расовій приналежності за допомогою першого компонента, тоді як другим компонентом покликаний або ж підкреслити нейтральність об'єкта, або вказати на законність перебування об'єкта на території певної країни. Таке лексичне рішення поміщає описаний варіант у сферу расовочутливої мови [18, с. 86].

Не менш поширеним типом вважаємо [18, с. 87] трьохкомпонентні актуалізатори расової ідентифікації, як-от:

1) конструкція “іменник+ of colo(u)r”:

*I'm Welsh and a **woman of colour**. Why does the census tell me that's impossible? ... **People of colour** have been an important part of Wales' history for centuries (The Guardian, 2019, December 06);*

*Prominent **Britons of colour** condemn BBC over Naga Munchetty complaint (The Guardian, 2019, September 27).*

2) конструкція “відтінок шкіри –skinned + іменник(u)”:

*Readers discuss an article about how **darker-skinned southern Italians** faced racism a century ago and had to struggle for acceptance (The New York Times, 2019, October, 19);*

*A wall that encaged me as a young, **dark-skinned girl** (Washington Post, 2019, August 07);*

*... also panders to his base by cruelly treating **brown-skinned migrant children** like subhumans (The Washington Post, 2019, June 24);*

*If you go to the Disneyland in Shanghai, on any typical morning of the week, you'll see 20,000 black-haired, slanty-eyed, **yellow-skinned Chinese** desperate to get into Disneyland (Independent, 2018, November 4);*

Аналіз цього типу актуалізаторів расової ідентифікації показує, що поширена структура допомагає надати їй нетрального значення, зробити расовочутливою. Перший підтип привертає увагу за рахунок комбінації із нейтральним із “*colo(u)r*”, тим самим уникаючи вказівки на колір, а подекуди – й національність об’єкта. Другий підтип показує спробу пом’якшити кольорову відміну між расами, національностями за рахунок звернення до поняття відтінків, що також вважаємо вдалим рішенням [18, с. 87].

Запропонована класифікація типів расово маркованої лексики за лексико-граматичною ознакою продемонстрував ефективні рішення журналістів у матеріалах про представників етнічних меншин. Дво- та трьохкомпонентні вербалізатори, на відміну від однокомпонентних, видалися ефективними рішеннями для вказівки на расову приналежність, оскільки мають у своєму складі інші слова, які здатні нейтралізувати образливий ефект [18, с. 87].

Сучасні медіа настільки обмежені, наскільки й вільні: із можливістю розкривати делікатні, гострі та важкі теми прийшла відповідальність за правильне вербальне оформлення цих тем [18, с. 85]. Вбачаючи необхідність поглибленого вивчення теми расової чутливості у мовленні, нами було проведено лексико-семантичний та лексико-граматичний аналізи публіцистичних мікроконтекстів з метою виявлення расовотолерантної та расовоінвективної лексики. Результати лексико-семантичного аналізу продемонстрували вдалі рішення у підборі вербалізаторів расової ідентифікації, тоді як лексико-граматичний аналіз визначив ефективні конструкції для реалізації расовочутливої прагматики.

2.3 Класифікація расово маркованих лексем в англомовному художньому дискурсі

Огляд теоретичної літератури показав, що від кінця XIX ст. представники американської літератури все частіше вдаються до висвітлення тему расизму. Деякі художні твори взагалі стають знаковими для своїх епох. Тим не менш, аналізуючи відповідні художні твори минулих століть, можна помітити характерні стандарти зображення героїв-представників інших рас [51, с. 12].

Авторка пропонованого магістерського дослідження переконана, що сучасна художня література пропонує більше можливостей та свобод описувати злочини расизму та расової сегрегації американського суспільства. Тим більше, що сучасні суспільні зрушення повністю підтримують викриття процесів, які спричинили сьогоденний стан ксенофобії та расової сегрегації в світовому суспільстві загалом, та в американському зокрема.

Джерелом емпіричного матеріалу для нашого дослідження послугувався історико-художній роман американської письменниці Тоні Моррісон *The Bluest Eye*, який побачив світ у 1970 р. Цей твір американської письменниці вважається знаковим з багатьох позицій, зокрема через висвітлення складного психологічного оточення, у якому росли та дорослішали темношкірі діти. На переконання літературних критиків, авторка цієї книга зробила те, що до того часу навіть не спадала на думку іншим письменникам, а саме: розглянути 2 темношкірих дітей, згодом дівчат, як людей, перед якими стоїть велика кількість серйозних соціальних перешкод на шляху до розвитку нормальної особистості. І у цьому переліку проблема расової сегрегації виконує функцію основи, соціального фону, який вже від народження ускладнює існування героїнь.

Маємо зазначити, що наш вибір зупинився саме на цьому романі через особливості змалювання расової упередженості. Аналіз лексичного корпусу маркерів расовості продемонстрував, що апеляція до цієї теми реалізована автором без залучення інвективних лексем, дисфемізмів чи вульгаризмів. І тим не менше, расова сегрегація та її вплив на існування людей змалювано чітко та

достатньо негативно. На нашу думку, таке представлення теми расових стереотипів дещо збігається із особливостями англомовного публіцистичного дискурсу, які ми проаналізували у попередніх пунктах.

Отже, ретельний аналіз роману на предмет лексики з акцентом на расовій диференціації продемонстрував деякі аспекти у вживанні частин мови. Була виявлена висока частотність уживання колоронімів, а саме прикметників, які входять до словосполучень, а також випадки субстантивів на позначення расовості. Так, одним із найпоширеніших маркерів расовості є колоронім *black* (87 випадків уживання зі значенням темношкірий). Серед найяскравіших випадків залучення із зниженим значенням можемо навести випадок дитячого віршика, придуманий іншими дітьми щоб образити головну героїню:

Black e mo. Black e mo. Yadaddsleepsnekked. Black e mo black e mo ya dadd sleeps nekked. Black e mo ... (3, с. 25).

У наведеному уривку лексема *black* покликана образити Пекколу, натякаючи на ненормальність її кольору шкіри, що також підкріплюється іншою образою з пісні, яка звучить як «твій тато спить роздягненим». Варто зауважити, що темний колір шкіри у цій пісеньці прирівнюється до чогось вульгарного, бридкого, табуйованого, на кшталт спати без одягу. Ми вважаємо, що негативні емоції від факту, що чоловік спить у такому вигляді вночі також простираються і на вказівку на її колір шкіри, з-рештою створюючи ефект образи.

Тим не менш, після глибшого обмірковування доходимо висновку, що факт сну без нічного одягу не є чимось осоружним, доки він не виноситься на загальний огляд. Більше того, колір шкіри взагалі не стосується до цього факту, а тому лексема *black* фігурує у цьому випадку лише на рівні вульгаризму.

Інший виявлений випадок демонструє уживання лексеми *black* у якості інвективи, маючи на увазі колір шкіри як щось бридке, що неможливо видалити:

- *“You stop talking about her daddy,” I said.*
- *“What do I care about her old **black** daddy?” asked Maureen.*
- *“**Black**? Who you calling **black**?”*
- *“You!” ...*

... *Safe on the other side, she screamed at us, "I am cute! And you ugly! Black and ugly black e mos. I am cute!"* (3, с. 46)

Ситуація розгорталася таки чином, що дві головних героїні, темношкірі дівчата, спілкувалися з іншою темношкірою дівчинкою, яка спробувала образити їх, назвавши чорними та бридкими. Це уривок яскраво демонструє ставлення деяких темношкірих американців до своїх співгромадян. Тиск расової сегрегації на психічний стан людей з дитинства був настільки сильний, що вони самі часто вбачали у цьому кольорі шкіри щось неприємне, бридке, а тому могли використовувати цей факт як образу.

У ході аналізу корпусу випадків із лексемою *black* було виявлено цікавий варіант порівняння темношкірої головної героїні із мухою:

They lived on cold black-eyed peas and orange pop. Like flies they hovered; like flies they settled. And this one had settled in her house.

"Get out," she said, her voice quiet. "You nasty little black bitch. Get out of my house." (3, с. 32)

У наведеному випадку аналізоване сово не прямо відноситься до дівчинки, але створює загальне негативне враження, підкріплюючи порівняння з мухою. Зауважимо, що ці думки належать темношкірій жінці, у чиєму домі не зі своєї волі опинилася Пеккола. На наше переконання, використане порівняння з мухою є набагато експресивнішою інвективою, на відміну від простого використання прикметника «чорний», оскільки звинувачує людину у тому, що вона має від природи, і не може вплинути – як і муха, яка не може змінити свою природу. Тим не менш, у процесі мовлення жінка використала вульгаризми з додатковими ад'єктивними інтенсифікаторами до лексеми *black* з метою посилити його інвективність. Парадоксальним видається той факт, що вона сама має той же тон шкіри, що і головна героїня. Це знову підтверджує факт самоненависті темношкірих американців під дією загальної расистської пропаганди, та спроби за будь-якої можливості відсторонитися від цього факту їх біографії.

Хоча 31 випадок уживання лексеми *black* із виявлених апелює до явища расової дискримінації без додаткової експресивності, наприклад:

*Such girls live in quiet **black neighborhoods** where everybody is gainfully employed (3, с. 63);*

*They go to land-grant colleges, normal schools, and learn how to do the white man's work with refinement: home economics to prepare his food; teacher education to instruct **black children** in obedience (3, с. 112);*

*Junior used to long to play with the **black boys** (3, с. 111);*

*He began to sink into a rapidly fraying gentility, punctuated with a few of the white-collar occupations available to **black people**, regardless of their noble bloodlines, in America: desk clerk at a colored hotel in Chicago, insurance agent, traveling salesman for a cosmetics firm catering to **blacks** (3, с. 116).*

Контекстуальний аналіз продемонстрував, що прикметник *black* не в усіх виявлених випадках використовувався з метою дисфемічного звернення до темношкірого населення. Виходячи з результатів опрацювання матеріалу, у буденності це було нормальною ознакою розподілу американського населення на білошкірих і темношкірих, що тягло за собою певні суспільні умовності.

Опрацювання випадків расової маркованості в аналізованому художньому творі дозволило виявити низку колоронімів на позначення темного кольору шкіри. Зауважимо, що усі вони апелювали до темношкірого населення, але їх лексичне подання, використані назви відтінків свідчили про позитивне ставлення Пекколи до кольору шкіри у цих людей, наприклад:

*They are thin **brown** girls who have looked long at hollyhocks in the backyards of Meridian, Mobile, Aiken, and Baton Rouge (3, с. 102);*

*Pecola backed out of the room, staring at the pretty **milkbrown lady** in the pretty gold-and-green house who was talking to her through the cat's fur (3, с. 78);*

*A cinnamon-eyed West Indian with **lightly browned skin** (3, с. 52);*

*Poland, in her sweet strawberry voice, began another song: I know a boy who is **sky-soft brown** (3, с. 93).*

Наведені уривки, у порівнянні з досі описаними випадками уживання *black* говорять про хворобливу зневагу Пекколи саме до себе через належність до темношкірого населення. Слід також зазначити, що текст роману насичений

різноманітний колоронімами, які апелюють не лише до кольору шкіри головної героїні, а багатьох об'єктів, які бачила героїня. Поширені ад'єктивні порівняння свідчать про те, що дівчина бридким бачила переважно колір своєї шкіри, що знову ж таки повертає нас до розуміння глибини психологічного тиску на темношкірих американців у період активної расової сегрегації.

Під час роботи з емпіричним матеріалом було виявлено близько 30 випадків залучення лексеми *colored* для вказівки на колір шкіри. Аналіз мікроконтекстів показав, що у цих випадках лексема кольоровий має відносно нейтральне значення, без додаткових конотацій, до прикладу:

They sat in little rows on street curbs, crowded into pews at church, taking space from the nice, neat, colored children (3, с. 34);

Up north they was everywhere – next door, downstairs, all over the streets – and colored folks few and far between (3, с. 51).

Також в творі було виявлено випадки традиційного уживання *colored* для вказівки на расове розмежування в деяких громадських місцях. Робота з історичними джерелами показала це як традиційний прикметник для позначення місць чи предметів побуту для темношкірих, з метою розділення із білошкірим населенням Америки, наприклад:

Dry-mouthed with excitement and apprehension, he went to the colored side of the counter to buy his ticket (3, с. 103);

... a few of the white-collar occupations available to black people, regardless of their noble bloodlines, in America: desk clerk at a colored hotel in Chicago, insurance agent, traveling salesman for a cosmetics firm catering to blacks (3, с. 104).

Маємо відзначити, що саме лексема *colored* була застосована не в сучасному толерантному значенні «іншого кольору», а якраз у відносно негативному значенні – продемонструвати різницю між «білими» американцями та усіма представниками інших рас та, відповідно, кольору шкіри (індіанці, ірландці, китайці тощо).

Подальше опрацювання фрагментів із словом *colored* показало, що інколи ця лексема могла навіть набувати позитивного значення, наприклад:

*He hated to see the swings, slides, monkey bars, and seesaws empty and tried to get kids to stick around as long as possible. White kids; his mother did not like him to play with **niggers**. She had explained to him the difference between **colored people** and **niggers**. They were easily identifiable. **Colored people** were neat and quiet; **niggers** were dirty and loud. He belonged to the former group: he wore white shirts and blue trousers; his hair was cut as close to his scalp as possible to avoid any suggestion of wool, the part was etched into his hair by the barber. In winter his mother put Jergens Lotion on his face to keep the skin from becoming ashen. Even though he was light-skinned, it was possible to ash. The line between **colored** and **nigger** was not always clear; subtle and telltale signs threatened to erode it, and the watch had to be constant (3, с. 178).*

На нашу думку, цей уривок є дуже показовим для питання загального психологічного становища темношкірих в часи відкритої расистської ідеології. Лексема *colored* вживається тут у позитивному значенні, а на противагу їй залучена лексема *nigger*, як ми вважаємо, для чіткого позначення різниці між людьми іншого кольору та темношкірими.

Більше того, слово *nigger* у наведеному фрагменті виконує функцію дисфемізму, протилежну до евфемістичного *colored*. Як показав аналіз англomовної публіцистики, саме такі значення нині мають ці лексеми: *colored* «іншого кольору» як політкоректний вираз, *nigger* «негр» у якості дисфемізму.

Власне, опрацювання фрагментів з апеляцією до расової різниці у романі Т. Моррісон також дозволило виявити 13 випадків уживання лексеми *nigger*. Як вже зазначалося нами вище, це слово, у якості ад'єктиву чи субстантиву виконує лише дисфемістичну функцію, для грубого зниженого звернення до людей з темним кольором шкіри, наприклад:

*Lord. Have mercy. That dirty **nigger** (3, с. 46);*

*I reckon I knows a lying **nigger** when I sees one, but jest in case you ain't, jest in case one of them mummies is really dyin' and wants to see her little old smoke before she meets her maker, I gone do it (3, с. 13);*

Well, that old crazy nigger she married up with didn't help her head none (3, c. 185).

Аналіз лексичного оточення показує, що лексемою *nigger* називали асоціальних представників темношкірого населення, які поводитися недостойно. Порівнюючи із сьогоденням, маємо зауважити, що це слово нині є одним із найперших у вокабулярі дисфемізмів на позначення расової приналежності, та максимально уникається у публічних промовах загалом, та публіцистичному дискурсі зокрема.

Дослідження лексичного наповнення роману *The Bluest Eye* письменниці Т. Моррісон дало можливість зробити висновки як про сприйняття темношкірого населення білою частиною американського суспільства, так і ставлення темношкірих в середині своєї спільноти та всередині себе. Виявлені лексеми продемонстрували наявні апелятиви як негативного, зниженого значення, так і нейтрального, або навіть позитивного. Загалом було виявлено переважно дволексемні расові маркери, в яких домінуючий значеннєвий елемент – расово маркований прикметник. Порівняно менша кількість трапилася однолексемних маркерів, до яких переважно віднесли субстантивні лексеми на позначення кольору шкіри.

У порівнянні з результатами аналізу англомовних публіцистичних фрагментів, тексти художнього дискурсу дозволяють собі залучення ширшого ряду расово маркованих інвектив. Це видається логічним, зважаючи на особливість обраного нами прикладу художнього дискурсу, а саме – історико-художнього роману. Тим не менш, у ході аналізу нами було також виявлено, що випадки вживання деяких лексем повністю збігаються між двома дискурсами, що, на нашу думку, підтверджує поступову відмову англомовної спільноти від уживання слів та виразів, які можуть вважатися нетолерантними по відношенню до представників інших рас, та такими, які принижують людську гідність.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ РАСОВО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ

3.1 Особливості перекладу расово маркованої лексики в публіцистичному дискурсі

Значна кількість обирають саме публіцистичний текст для дослідження транслятологічних проблем, оскільки тексти газет є загально доступними. Більше того, ЗМІ приваблює через дотичність до суспільних подій та, за визначенням М. Конбой, є книгою подій, сховищем інформації, яке допомагає проаналізувати освіту та оцінку суспільної та культурної ідентичності [57, с. 13].

Маємо зазначити, що перекладацькому аспекту в публіцистиці приділялось порівняно мало уваги, що вже казати про підходи до перекладу расово маркованої лексики в медіа. Хоча С. Баснетт зазначає, що це логічно пояснюється тим фактом, що в дослідженні публіцистики на перше місце виходить вивчення взаємовідносин творця газетного тексту із аудиторією, його вмотивованості, реалізації цілей, але аж ніяк не деталі процесів конвертування цих текстів з однієї мови на іншу [49; 50, с. 134].

Вивчення теоретико-методологічних підвалин нашого дослідження дозволило дійти висновку, що переклад публіцистичних текстів виокремлюється небагатьма науковцями, зокрема В. В. Алімовим, Л. Л. Нелюбіним, А. В. Фьодоровим. Власне, останній називає переклад публіцистичних текстів перекладом суспільно-політичних текстів та зауважує, що він відноситься до типу перекладів, які виокремлюються за жанрово-стилістичною приналежністю оригінальних текстів [42, с. 169].

На противагу думці російського транслятолога маємо навести думку К. Райс, в якій критикується таке розуміння перекладу газетних текстів, та пропонується вважати їх переклад не самостійним типом тексту, а проміжною формою, яка є наслідком переплетіння кількох інших типів тексту [34].

Вартою уваги вважаємо думку В. В. Алімова, який вирізняє публіцистичний переклад в самостійний переклад, називаючи терміном «загальний переклад», та позиціонує на рівні із художнім та спеціальним типами перекладу. При чому вчений зазначає, що його характерною особливістю є поєднання художнього та спеціального типів перекладу [5, с. 26].

У нашому дослідженні ми приймаємо думку дослідниці публіцистичного перекладу Н. Р. Гейко, що публіцистичний переклад є самостійним видом перекладу, оскільки відрізняється від художнього та спеціального типів перекладу функціональною, комунікативною та прагматичною спрямованістю. Також дослідниця зазначає, що термінологія, яка використовується в спеціальному перекладі, розрахована, на вузьке коло користувачів, у той час як термінологія та лексичний склад публіцистичних текстів в цілому розрахований на широке коло читачів, та проникають майже у всі сфери життя людини [11, с. 50].

Важливо зазначити, що переклад публіцистичного тексту виконує дві важливих функції ознайомчу та стимулюючу. Ціль ознайомчої функції полягає об'єктивному інформуванні читача про актуальні проблеми. Стимулююча функція виявляється в тому, що публіцистичний текст надає певний вплив на читача з метою формування певного ставлення до суспільно-політичної статті, погляду на подію, що описується, позитивної або негативної оцінки дійсності [11, с. 51].

На переконання Х. О. Хусама, під час перекладання публіцистичного тексту перекладач вирішує два основні завдання: 1. культурно-орієнтовану (пов'язана з функцією ТО); 2. лексико-семантичну (пов'язана з проблемами перекладу термінології). Оскільки переклад ужитих термінів досить часто торкається питань ідеології та суспільних цінностей, то у реципієнта можуть виникнути проблеми інтерпретації та розуміння деяких термінів. З-рештою, це може призвести до розбіжностей на різних політичних рівнях, саме тому перекладачеві необхідно бути обізнаним в актуальних суспільних трендах та володіти інформацією про актуальні події у світі [62, с. 21-22].

Проаналізувавши думки транслятологів стосовно особливостей перекладу публіцистичних текстів, ми дійшли думки, до публіцистичного ТП висуваються виключні вимоги: він має бути прагматично дієвим, мати властивість правильно реалізувати закладені в нього автором ТО практичні завдання і при цьому бути максимально точним та політкоректним» [11, с. 57].

Відома дослідниця транслятології С. Г. Тер-Мінасова вважає, що політична коректність мови виявляється у прагненні знайти нові способи мовного висловлювання замість тих, які зачіпають почуття та гідності людини звичайною мовною нетактовністю та/або прямолінійністю щодо расової та статевої приналежності, віку, стану здоров'я, соціального статусу, зовнішнього вигляду і т.п. [40, с. 216].

У ракурсі пропонованого дослідження ця думка видається вкрай важливою. Поняття політичної коректності є відносно новим, а тим більше в перекладі українською мовою, а тому при перекладі слів і виразів цієї групи можливі перекладацькі втрати. Перекладні труднощі можуть виникати також через те, що політично коректна лексика відображає реалії життя суспільства, традиційно притаманні західній історії та культурі, що вимагає від МП певних підлаштувань, а від перекладача – значних зусиль задля збереження прагматичного інтенціоналу.

Так, в світлі останніх соціальних рухів за права національних меншин, увага до перекладу публіцистичних текстів на відповідну тему вимагають від перекладача звертати ретельну увагу на слова, що позначають приналежність до певного етносу, соціальної групи, та обирати політкоректні еквіваленти у мові перекладу.

Проте, маємо зауважити, що погляди перекладознавців на політкоректність розділяються. Так, деякі вчені переконані, що необхідно дотримуватися правил політкоректності у всіх її проявах, вважаючи, що політкоректність – це правила гарного тону, дотримання яких допомагає толерувати почуття інших [73].

На противагу цій думці, існує погляд, що політкоректність – це непотрібне суспільству явище, яке як раз підкреслює соціальну нерівність, расову належність та принижує того, кому адресовано [61].

У нашій роботі ми дотримуємося першої погляду, вважаючи, що політкоректність, по-перше, проявом поваги до гідності інших людей, а також необхідною характеристикою публіцистики. Оскільки ЗМІ є відображенням сучасних тенденцій, а політкоректність – це якраз і є характеристика сучасного суспільства, то й переклад публіцистичних текстів має дотримуватися правил політкоректності. Тим не менш, перекладач має враховувати норм адекватності та еквівалентності перекладу, щоб не спотворити ТО.

Аналіз дібраного матеріалу з позицій перекладацьких прийомів дозволив зробити висновки про ефективні практики передачі расово маркованої лексики. Одним із переважаючих випадків расово маркованих назв є лексема *black*, і як прикметник, і як іменник. Проте, вона є однією із найлегших для перекладу в плані збереження політичної коректності за рахунок наявності в українському політкоректному вокабулярі перекладача загальноживаних відповідників «темношкірий» та «темношкіре населення», наприклад: *Black pastors: Ahmaud Arbery case highlights historical community role* (USA Today, 2021, December 7) – *Темношкірі пастори: Справа Ахмада Оберрі підкреслила важливу роль існування історичної спільноти* (переклад Г. Вернидуб).

Так, одним із найпоширеніших прийомів є еквівалентний переклад або еквівалентний переклад, до прикладу: *The Pillars of African American History: Ibi Zoboi's Kwanzaa Picture Book* (The New York Times, 2021, December 10) – *Стовпи афроамериканської історії: Кванзійська фотокнига Ібі Зобої* (переклад Г. Вернидуб). У пропонуваному фрагменті расово-маркована лексема має зручний україномовний відповідник – ад'єктив «афроамериканський», який є загальноприйнятим та політкоректним, оскільки вказує на етнічне походження та приналежність до громадян США.

Як вже зазначалося, випадки ТО із расово маркованими словосполученнями, які стосуються темношкірих американців переважно не становлять складнощів

через наявність однолексемного відповідника «афроамериканський». Утім, у випадках з іншими політкоректними вказівками на расову приналежність та етнічність перекладачі мають застосовувати інші прийоми.

У фрагменті “*Mayoral races could be huge milestones for Asian Americans*” (Independent, 2018, March 22) переклад українською може звучати як «Вибори на пост мера можуть стати значною віхою для **американців азійського походження**» (переклад Г. Вернидуб). Необхідність застосування прийому додавання спричинена відсутністю в українському політкоректному вокабулярі зручного однолексемного відповідника на кшталт «афроамериканський» через порушення фонетичних норм української мови. Відтак, загальноприйнятим відповідником прийнято вважати варіант із вказівкою етносу та додаванням слова «походження». Аналогічне рішення було застосовано при перекладі фрагменту “*Are Arab Americans people of color? Mayor vote raises issue*” (Independent, 2018, March 22)” – *Невже американці арабського походження також відносяться до кольорового населення? Питання нагального значення під час виборів на посаду мера* (переклад Г. Вернидуб).

Тим не менш, у корпусі виявлених прикладів траплялися випадки расово-маркованої лексики, які потребували еквівалентного перекладу із заміною частин мови, як-от в уривку “*Nathan Martin, an American-born Black runner, has history in mind at New York City Marathon*” (USA Today, 2021, December 10) – *Натан Мартін, темношкірий американець, утримував в голові цілу історію, доки брав участь у Міському марафоні Нью-Йорку* (переклад Г. Вернидуб). Складнощі для збереження політкоректності при перекладі расово маркованих лексем у цьому випадку становили словосполучки *American-born Black*, оскільки буквальний переклад українською мав би абсурдний вигляд. Саме тому вдалим перекладацьким рішенням вважаємо заміну частин мови у поєднанні зі смисловою перестановкою. Крім того, ми вдалися до опущення слова *runner* задля уникнення логічної тавтології, оскільки далі в реченні вказується, що Натан Мартін був учасником марафонського забігу.

Аналіз перекладацьких рішень, які сприяли б збереженню прагматики та політичної коректності по відношенню до названих національних меншин в англомовних текстах публіцистичного дискурсу, показав, що найбільших складнощів перекладачі можуть зазнавати при перекладі ТО з поширеною конструкцією “іменник+ *of colo(u)r*”, до прикладу: *Local elections see historic victories for people of color* (USA Today, 2021, November 3). Аналізуючи варіанти перекладу расово маркованої лексеми, ми дійшли висновку, що є кілька можливих:

1. *Історичні перемоги не білого населення на місцевих виборах* (переклад Г. Вернидуб);
2. *Історичні перемоги для населення з не білим кольором шкіри на місцевих виборах* (переклад Г. Вернидуб);
3. *Історичні перемоги для кольорового населення на місцевих виборах* (переклад Г. Вернидуб).

Усі перелічені варіанти є еквівалентним перекладами англомовного публіцистичного уривку, проте, на наше думку, не зберігають відповідний рівень політкоректності. Так, вживаючи сполуку «не біле населення» перекладач вказує на відмінність в кольорі шкіри електорату. Залучення сполук із лексемою «кольоровий» в українській мові може також мати дисфемістичне значення. Ми впевнені, що в таких випадках перекладачеві варто покеровуватися одним із наступних варіантів перекладацьких дій:

1. визначитися, чи є вказівка в тексті статті на точне походження етносу, про який йде мова. Якщо в повному ТО зазначено, про кого саме ведеться, то використати прийом контекстуальної заміни на точніший відповідник;
2. у випадку відсутності точної вказівки, порадитися із редактором видання, у якому буде надруковано перекладений матеріал, щодо обрання одного з можливих варіантів перекладу. Існує ймовірність, що видання вже послуговується певним усталеним політкоректним вокабуляром, яким і варто скористатися перекладачеві;

3. повторно перечитати повний ТО та самостійно обрати один адекватних перекладацьких еквівалентів. Ми також вважаємо, що в цьому випадку перекладач має володіти набором аргументів на підтримку обраного перекладацького рішення – у випадку виникнення конфлікту інтересів.

Переклад публіцистичних текстів визнається як окремий вид перекладу лише небагатьма транслятологами. Проте, докладне вивчення перекладознавчої літератури дозволяє авторці цього дослідження зробити висновок на підтримку його статусу як самостійного виду. Більше того, оскільки особливістю сучасної публіцистики є толерантне ставлення до оточуючих, перед перекладачами публіцистики постає необхідність напрацювання політкоректних прийомів перекладу певних тематичних лексичних груп.

У ракурсі пропонованого дослідження щодо перекладацького аспекту англійської расово маркованої лексики нами було виявлено низку вдалих перекладацьких рішень, які дозволять зберегти прагматику та дотримуватися правил політичної коректності. Для випадків відсутності влучного україномовного еквіваленту були також запропоновані алгоритми перекладацьких дій, спрямовані на збереження адекватності та еквівалентності ТО.

3.2 Відтворення расово маркованої лексики в художньому дискурсі

У контексті глобалізації культур та сучасних тенденцій у суспільстві, попит на переклад історико-художніх творів помітно виріс. Як частина художнього дискурсу, історико-художні твори мають особливий статус серед текстів художньої літератури. Поєднання авторської вигадки поєднується із авторською інтерпретацією фактів та можливим сухим поданням історичних фактів створює низку складнощів для перекладача текстів цього жанру.

Як зауважує дослідниця перекладу історико-художніх текстів Т. А. Ласінська, вони постають можливістю обміну культурною та історичною інформацією, що виводить необхідність вдалого перекладу на якісно новий

рівень [22, с. 19]. У контексті теми нашого дослідження можемо стверджувати, що расово маркована лексика в ТО і її відтворення ТП також можуть слугувати інструментом цієї взаємодії.

Під час аналізу расово маркованої лексики в контексті художнього перекладу виникла необхідність уточнити статус расово маркованих лексем в лексичному інструментарії автора художнього тексту. Ретельний пошук теоретичної літератури виявив відсутність чіткого віднесення цього типу слів до певної групи як-от культурно-маркована лексика, чи національно-маркована лексика, історизми чи реалії. Так, до історизмів чи реалій расово маркована лексика, ужита в історико-художньому романі не може відноситися, бо позначає явища (етнос), які не вийшли з ужитку. До національно- чи культурно маркованої лексики ці слова також не відносяться, бо позначають власне носіїв культури, а не предмети їх побуту. На підставі вище зазначеного було вирішено, що досліджувана нами расово-маркована лексика входить до загальної лексики, і можливо подекуди може слугувати у якості лексичних засобів образності типу дисфемізмів чи вульгаризмів.

Вивчаючи перекладацький аспект англійської расово маркованої лексики на тлі історико-художнього тексту ми дійшли висновку, що мовні контексти, утворювані етнічно маркованою лексикою, можуть бути доволі різноманітними. Не зважаючи на існування виділених лексем (перелічені в пункті 2.3) і в сучасній англійській мові, вони здатні фіксувати не лише історичну віддаленість часу, утворювати асоціації з описуваним історичним минулим.

Виходячи з твердження Т. А. Ласінської про переклад історичних слів [22, с. 20], ми можемо сказати, що переклад історико-художніх творів передбачає відтворення культурних, часових та психологічних особливостей ТО зі збереженням хронологічних ознак. З огляду на зміст аналізованого нами твору *The Bluest Eye* врахування усіх перелічених особливостей набуває особливого значення.

Аналіз можливих перекладацьких рішень для виявлених фрагментів англійського тексту із расово маркованими елементами дозволив

схарактеризувати загальну перекладацьку стратегію та навести ефективні прийоми перекладу.

Робота із текстами англомовного публіцистичного й художнього типів дискурсу дозволила визначити деякі відмінності в перекладі расово маркованих слів. Основна різниця їх перекладацької інтерпретації якраз полягає у різниці самих дискурсів: публіцистичний віддзеркалює ціннісні тенденції сучасного суспільства, тоді як художній дискурс має справу з різними епохами і зрізами суспільних цінностей відповідно. Відтак, переклад аналізованого нами історико-художнього роману не вимагав дотримання норм толерантності та політичної коректності, а, навпаки, ставив за завдання передачу навіть дисфемічних чи вульгарних смислів.

Огляд вжитих перекладацьких рішень показав, що еквівалентний переклад виступає найтиповішою тактикою для відтворення етнічно-маркованої лексики при перекладі книги Т. Моррісон, наприклад:

*They lived on cold **black-eyed peas** and orange pop. Like flies they hovered; like **flies they settled**. And **this one** had settled in her house. “Get out,” she said, her voice quiet. “You **nasty little black bitch**. Get out of my house. – Вони жили на квасолі та апельсинових шипучках. Роїлися **неначе мухи**. І ось **одна з них** сіла на її будинок. «Геть», мовила вона тихо. «Ти, **бридка мала чорна тварина**. Пішла геть з мого будинку.»* (переклад Г. Вернидуб). В аналізованому уривку є варіантів використання лексеми *black*, яка так чи інакше апелює до етнічної приналежності головної героїні. У обох випадках ми скористалися словниковим відповідником виділеним словам, лише в одному випадку це була назва рослини, в іншому колоронім. Також авторка використала метафору, яку ми також віднесли під час аналізу як таку, яка вказує опосередковано на колір шкіри Пекколи, порівнюючи її із мухою, яка також чорного кольору.

Під час набору корпусу прикладів етнічно маркованих слів з тексту роману, нами були виявлені фрагменти, де лексема *black* апелювала до кольору шкіри героїв, але без додаткової експресивності, як це було показано у попередньому фрагменті. В цих випадках ми вважаємо цілком доцільним

використати для перекладу україномовний відповідник «темношкірий» як нейтральний, на противагу колороніму «чорний» із його можливістю грубої конотації:

*Such girls live in quiet **black neighborhoods** where everybody is gainfully employed* – Такі дівчата живуть у районах для **темношкірих**, де всі мають гарний заробіток (переклад Г. Вернидуб);

*They go to land-grant colleges, normal schools, and learn how to do the white man's work with refinement: home economics to prepare his food; teacher education to instruct **black children** in obedience* – Вони відвідують державні коледжі, звичайні школи, і вчать досконало виконувати роботу білошкірих: веденню домашнього господарства для приготування їх їжі; викладанню щоб навчати **темношкірих дітей** послуху (переклад Г. Вернидуб);

*Junior used to long to play with the **black boys*** – Молодий звик довго гратися з **темношкірими хлопчиками** (переклад Г. Вернидуб).

Порівнюючи складнощі перекладу англійсько расово маркованої лексики в публіцистиці та художньому дискурсі, маємо зазначити, що в останньому майже не виникало складнощів із використанням прямих відповідників фрагментів із конструкцією “іменник+ *of colo(u)r*” чи зі словом *colored*:

*Up north they was everywhere – next door, downstairs, all over the streets – and **colored** folks few and far between* – На півночі вони були всюди – по сусідству, на вулицях, **кольорові** люди по всіх усядах (переклад Г. Вернидуб);

*Dry-mouthed with excitement and apprehension, he went to the **colored side of the counter** to buy his ticket* – В його горлі пересохло від захоплення та остраху, доки він підходив **барної стійки для кольорових** за білетом.

Зауважимо, що на відміну від публіцистики, де аналізована лексема в перекладі має знижене значення, а тому порушує норму політкоректності, в художньому тексті вона якраз влучно передає певну грубість та ігнорування гідності темношкірих американців, що є ознакою історичного періоду, в якому відбуваються події роману.

З перекладацької точки зору цікавий випадок відтворення етнічно-маркованих слів становить уривок *He hated to see the swings, slides, monkey bars, and seesaws empty and tried to get kids to stick around as long as possible. White kids; his mother did not like him to play with niggers. She had explained to him the difference between colored people and niggers. They were easily identifiable...* – Він ненавидів, коли гойдалки, гірки та каруселі пустували, а тому намагався тримати дітей коло себе якомога довше. Білих дітей. Його матері не подобалося, коли він грався з нігерами. Вона пояснила йому різницю між **темношкірими людьми та нігерами**. Їх було легко розрізнити... (переклад Г. Вернидуб).

У цьому уривку дисфемізм *nigger* було перекладено україномовним відповідником зниженого значення *нігер* задля передачі зневажливого ставлення жінки до певної когорти людей із темним кольором шкіри. Тут же нами було використано відповідник темношкірі люди для відтворення сполуки *colored people*. На відміну від попередніх випадків із перекладом *кольоровий*, цього разу ми вважаємо за доцільне скористатися відповідником зі конотацією політкоректності, щоб підкреслити різницю між статусами темношкірих людей, про яку йшла мова в уривку.

Переклад історико-художньої літератури має на меті не лише подати художній задум автора, а й видворити історичний, культурний і психологічний колорит змальовуваної епохи. Робота із перекладацькими рішеннями расово маркованої лексики у руслі теми нашого дослідження показала, що цей жанр художнього тексту не становить складнощів для перекладачі в плані дотримання умов толерування національної ідентичності. Для такого типу тексту важливішими видалися перекладацька адекватність та збереження прагматики ТО. Результатом авторських спроб перекласти виявлені уривки тексту продемонстрували ефективність еквівалентного перекладу для досліджуваних нами мовних одиниць.

3.3 Використання автентичних матеріалів з акцентом на расово маркованій лексиці у перекладацькій підготовці

В умовах глобалізації будь-який переклад займає значне місце, через те, що глобалізація можлива лише за умови добре організованого перекладацького процесу. Так, взаємозв'язок перекладацької діяльності та процесів глобалізації висвітлюється у роботах І. С. Алексєєвої [4, с. 4], С. Баснет [49], М. Кроніна [58, с. 34], С. О. Швачко [47, с. 43].

Для вирішення професійних завдань перекладач має виконувати низку функцій одночасно, серед яких найсуттєвішими виділяємо комунікативну (для забезпечення міжмовної комунікації) та ідеологічну (врахування світоглядного аспекту мовного твору та лексичного фону слів) [27, с. 58].

П. Ньюмарк, описуючи характеристики професійного перекладача, вказує на здатність перекладача писати акуратно, природно та вміло в різноманітних регістрах, відповідно темі та ситуації. Перекладач повинен нести відповідальність за ТП та його референційне значення, за дотримання принципів прав людини [65, с. 62]. Останнє видається особливо важливим в ракурсі нашого магістерського дослідження.

Переклад публіцистичних текстів ґрунтується на знаннях суспільно-політичної ситуації та постійно вимагає актуальної інформації, а також прийняття рішень [67, с. 532]. Таким чином, глобальний попит на поширення знань, розвиток нових інформаційно-комунікаційних технологій значною мірою сприяли тому, що перекладач публіцистичних текстів став не лише обробником інформаційних текстів але й їх виробником.

Робота з інформаційними текстами та відповідними документами постає у цьому випадку невід'ємною частиною перекладацької діяльності. Транслятолог П. Моліна акцентує дослідницьку увагу на документній компетентності як специфічній здатності перекладачів справлятися з будь-якими джерелами інформації, доступними в будь-якому форматі, швидко та з високою точністю [67, с. 544].

У сучасному світі Інтернет допомагає перекладачеві розширювати свої знання про суспільно-політичні становища країн світу. Саме тому програма підготовки перекладача має містити вправи на удосконалення навичок роботи з інформацією, яка може бути застосована для вирішення перекладацьких проблем в публіцистиці проблем при перекладі специфічної інформації. Окрім того, перекладач повинен володіти параметрами критичного опрацювання інформаційних джерел, вміти синтезувати матеріал та використовувати його при перекладі, бути електронно та дигітально грамотним.

На наше переконання, задля розвитку цих навичок у майбутніх перекладачів важливо вводити в хід заняття *опрацювання політичного та громадського порядку денного, коротко аналізувати головні події, тематично класифікувати їх за певними заданими параметрами*. Такі вправи дозволять студентам навчитися орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, швидко розуміти особливості ситуації, набутти певного розуміння суспільно-політичних процесів в англомовних країнах.

Після того, як майбутні перекладачі пройшли вправи на розвиток загального розуміння типових тем публіцистичного дискурсу, важливо посприяти їх розвитку навичок роботи на етапі перекладацького аналізу тексту. Ми вважаємо, що *ефективними будуть завдання спрямовані на ознайомлення із темою, змістом, підтекстом, структурою ТУ, його невербальними особливостями*. Під час побудови перекладацьких завдань варто звернути увагу студентів на *роботу із реферативним та анотативним перекладом*. В контексті досліджуваної нами лексики вважаємо корисним вправи на *попереднє виявлення расово маркованої лексики у тексті та пошук її словникових відповідників чи можливих еквівалентів*.

Також у ході практики викладання перекладу була відмічена значна користь укладання *персональних перекладацьких словників політкоректних відповідників*. Такі словники значно економлять час та зусилля перекладача, що подекуди дуже важливим при перекладі публіцистичних текстів

Роль автентичних творів у навчанні перекладацьким навичкам позасумнівно має значну роль, оскільки пропонує живий матеріал для відпрацювання. Зважаючи на ресурси, якими ми послуговувалися для виконання нашого дослідження, варто зауважити, що їх залучення сприятиме розвитку лінгвокультурної компетенції, яка є вкрай важливою для перекладача [29, с. 34].

У результаті виконання пропонованого дослідження були акумульовані практичні напрацювання з впровадження елементів дослідження у ході викладацької практики перекладу історико-художніх текстів. Особливу зацікавленість авторки пропонованого дослідження становлять назви етнічних меншин, які проживають а теренах США. Зважаючи на це, вважаємо корисним *проходження короткого курсу з історії, орієнтованого на становлення мультикультурного американського суспільства*. Здобуті знання не лише посилюють ерудованість перекладача, а й розвивають перекладацьку культурну компетенцію.

Оскільки історико-художні романи, пов'язані із темою расової сегрегації, часто використовують назви об'єктів та явищ, які вже вийшли з ужитку, вважаємо що окремим етапом підготовки перекладача має бути *робота з реаліями та історичною лексикою* відповідної епохи.

Порівнюючи підходи до підготовки перекладачів до роботи із публіцистичними та художніми текстами, маємо зауважити, що доцільним буде *проведення аналогій перекладацьких рішень, ужиті для відтворення однакових расово маркованих слів в контекстах досліджуваних дискурсів*. На нашу думку, це сприятиме кращому розумінню тонкощів ідеї політичної коректності в перекладі.

Викладені результати дослідження демонструють потребу сучасного перекладача у розумінні сучасних ідей толерантності та політичної коректності, знання певних історичних фактів та культурних відмінностей, високого рівня ерудованості, здатності до швидкого дигітального пошуку та критичного аналізу знайденої інформації. Пропонований перелік не є вичерпним для роботи зі студентами під час практичних занять з перекладу, проте вимагає від навчальних

програм ретельної розробки відповідних комплексів вправ задля підготовки висококваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця з перекладу публіцистичних/історико-художніх текстів.

ВИСНОВКИ

Динамічні глобалізаційні процеси орієнтують розвиток суспільства на утворення мультикультурної спільноти. Активне поширення ідей толерантності та поваги до гідності до людини незалежно від особливостей її походження спричиняє зміну в системах культурних цінностей глобальних суспільств. Одночасно з тим швидкість сучасних міграційних рухів також прискорюється, залишаючи все менше можливості поступової адаптації представників різних культур та національностей в умовах спільного проживання. Для запобігання загострення процесів ксенофобії та расизму лінгвісти намагаються дослідити витоки та лінгвалізацію цих задля майбутнього очищення світових мов від їх проявів.

Природа ксенофобії дуже складна, і багато вчених різних галузей присвятили свої роботи її дослідженню. Тим не менш, було визначено, що в основі цього явища - відчуття страху перед незнайомим, і найчастіше це асоціюється із представниками «чужих» національностей. Одним із поширених різновидів ксенофобії є расизм, який за своєю суттю є ідеологією верховенства однієї раси над іншою. Аналіз історичних джерел допоміг з'ясувати, що расизм, хоч і зародився давно, але фактичні спроби його обґрунтування почалися разом із розгортанням аболіціоністського руху. Відомі постаті XVII – XIX ст. намагалися дати позитивну основу цьому соціальному явищу. Висувані гіпотези та заяви базувалися на переважно антинаукових або подекуди взагалі вигаданих доказах. Не зважаючи на те, що упродовж XX ст. будь-які расистські настрої були різко осуджені, реалії життя демонстрували, і продовжують демонструвати, що вони здебільшого перейшли із активної форми у пасивну.

ЗМІ як лакмусовий папірець суспільства на будь-якому етапі його становлення також яскраво відображають будь-які зміни у комунікативній політиці світу. Так, починаючи з кінця XX ст. мова публіцистики поступово позбавляється расової упередженості, тим самим впливаючи на зміни в соціумі. З таких позицій особлива увага приділяється якісній англомовній пресі, оскільки

саме вона є найпоширенішою за мовною ознакою та, відображаючи геополітичне становище, має можливість встановлювати певну політику та еталони у комунікації «автор - аудиторія».

Аналіз корпусу публіцистичних статей, вибраних із відомих англomовних газет дозволив виділити ряд актуалізаторів расової ідентифікації. У подальшому, з метою визначення вдалих практик реалізації расовочутливої лексики у публіцистичних текстах, ми розглянули знайдені одиниці за лексико-семантичною та лексико-граматичною ознаками.

У результаті лексико-семантичного аналізу актуалізаторів расової ідентифікації показав виокремилося два основні семантичні типи: расова ідентифікація за кольором та територіальною ознакою. Аналіз лексико-граматичних особливостей досліджуваних одиниць допоміг виділити одно-, двох- та трьохкомпонентні вербалізатори, які також мають свої підтипи.

Опрацювання мікроконтекстів дозволило диференціювати расовочутливу лексику від інвективної. Відмітно, що найвищий ступінь расової чутливості мають двох- та трьохкомпонентні сполуки, які поряд із расовим ідентифікатором містять також або загальний іменник нейтрального характеру (загальна назва об'єкту), або номінацію громадянина країни, у якій особа проживає.

Наряду із публіцистичним дискурсом активного поширення наразі набувають художні тексти, в основі яких лежать теми расової сегрегації. Визначною особливістю художніх текстів постає їх авторська інтерпретація подій, створення авторської картини світу. В межах нашого дослідження ми зосередили увагу на жанрі історико-художнього роману, що постає релевантним з огляду на особливість лексики, яку ми вивчаємо. Оскільки історико-художній роман – це вид літератури, у якому поєднано реальність і вигадку, а якщо подивитися глибше, то реальність через сприйняття автора та його чиста вигадка.

Дослідження лексичного наповнення роману *The Bluest Eye* американської письменниці Т. Моррісон уможливило наведення характеристику сприйняття темношкірого населення білою частиною американського суспільства, так і ставлення темношкірих в середині своєї спільноти, та всередині себе. Виявлені

лексеми продемонстрували наявні апелювати як негативного, зниженого значення, так і нейтрального, або навіть позитивного. Загалом було виявлено переважно дволексемні расові маркери, в яких домінуючий значеннєвий елемент – расово маркований прикметник. Порівняно менша кількість трапилася однолексемних маркерів, до яких переважно віднесли субстантивні лексеми на позначення кольору шкіри.

У порівнянні з результатами аналізу англomовних публіцистичних фрагментів, тексти художнього дискурсу дозволяють собі залучення ширшого ряду расово маркованих інвектив. Це видається логічним, зважаючи на особливість обраного нами прикладу художнього дискурсу, а саме – історико-художнього роману. Тим не менш, у ході аналізу нами було також виявлено, що випадки вживання деяких лексем повністю збігаються між двома дискурсами, що, на нашу думку, підтверджує хоч поступову, але впевнену відмову англomовної спільноти від уживання слів та виразів, які можуть вважатися нетолерантними по відношенню до представників інших рас, та такими, які принижують людську гідність.

Вивчення перекладацького аспекту расово маркованої лексики на матеріалі фрагментів англomовного публіцистичного дискурсу дозволило зробити висновки стосовно особливостей перекладу публіцистики загалом, та маркерів етнічності зокрема. Так, переклад публіцистичних текстів визнається як окремий вид перекладу лише небагатьма транслятологами. Проте, докладне вивчення перекладознавчої літератури показало, що нині вчені схиляються до його виокремлення у самостійний вид перекладу. Особливістю сучасної публіцистики є толерантне ставлення до оточуючих, а тому перед перекладачами публіцистики постає необхідність напрацювання політкоректних прийомів перекладу певних тематичних лексичних груп.

Вивчення перекладацького аспекту англійської расово маркованої лексики виявило низку вдалих перекладацьких рішень, які дозволять зберегти прагматику та дотримуватися правил політичної коректності. Для випадків відсутності влучного україномовного еквіваленту були також запропоновані

алгоритми перекладацьких дій, спрямовані на збереження адекватності та еквівалентності ТО.

Опрацювання історико-художнього з позиції перекладознавства показало, що перекладач має дотримуватися переважно адекватності перекладу та передачі історичних значень аналізованої лексики. На відміну від публіцистичних текстів, переклад художніх, а саме історико-художніх текстів має на меті подачу авторського задуму відповідно оригіналу. Було виявлено, що расово маркована лексика не становить складнощів для відтворення українською мовою, а вдалий переклад досягається використанням простих перекладацьких рішень.

На основі виконаного дослідження було описано необхідність розуміння сучасних ідей толерантності та політичної коректності, знання певних історичних фактів та культурних відмінностей, високого рівня ерудованості, здатності до швидкого дигітального пошуку та критичного аналізу знайденої інформації для сучасного перекладача. У роботі було наведено рекомендації до організації роботи зі студентами перекладацьких спеціальностей задля підготовки висококваліфікованих фахівця публіцистичного та історико-художнього перекладу.

У подальших дослідженнях планується аналіз расовоінвективної лексики з метою розуміння норм расовочутливої комунікації у межах англомовного публіцистичного дискурсу.

Я, Вернидуб Ганна Сергіївна, своїм підписом засвідчую, що моя дипломна робота «Расово маркована лексика в художньому й публіцистичному дискурсі: перекладацький аспект» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ECRI General Policy Recommendation No.7: National legislation to combat racism and racialdiscrimination of 13.12.2002. URL : http://www.coe.int/t/dghl/mo nito ring/ecr i/activities/GPR/EN/ Recommendation_No7/ecri03-8%20recommendation%20nr%207.pdf. (дата звернення: 12.11.2021).
2. United Nations Organization General Policy Recommendation on National legislation to combat racism and racial discrimination. URL : <https://undocs.org/en/A/71/484/Add.2>. (дата звернення: 15.10.2021).
3. Абрамова С. Ю. Африка: четыре столетия работорговли. М., 1992. 295 с.
4. Алексеева И. С. Введение в переводоведение : учебное пособие. М., 2012. 368 с.
5. Алимов В. В. Перевод в сфере профессиональной коммуникации : учебное пособие. М., 2005. 160 с.
6. Бондаренко Е. В. Матричное моделирование. Дуальность времени в англоязычной картине мира. Х., 2014. 304 с.
7. Брухаль Я. Б. Комуникативний підхід до вивчення публіцистичного дискурсу / Я. Б. Брухаль // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Філологічні науки. - 2014. - 2. - С. 23-28.
8. Брухаль Я. Б. Підходи до трактування поняття «публіцистичний дискурс». Тези доповідей XIII наукової конференції з міжнародною участю. Харків, ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. С. 19-21.
9. Виноградов В. В. О теории художественной речи. М., 1971. 239 с.
10. Гафарова А. С. Художественный текст vs художественный дискурс. URL : <http://rgf.tversu.ru/node/>. (дата звернення: 14.11.2021).
11. Гейко Н. Р. Закономерности и критерии перевода общественно-политической лексики в публицистическом дискурсе (на материале русского и английского языков) : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.20 сравнительно-

историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. Челябинск, 2019. 210 с.

12. Гейко Н. Р. Общественно-политическая лексика в публицистическом дискурсе. Научный журнал «Вестник Челябинского государственного университета». Вып. 73. No 1 (292). Челябинск, 2013. С. 194-197.

13. Гобино Ж.-А. Опыт о неравенстве человеческих рас. URL : http://www.hrono.info/libris/lib_g/gobino00.html. (дата звернення: 12.11.2021).

14. Гончар О. С. Публіцистичний дискурс та його функції. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/novitfilolog/21/7/pdf>. (дата звернення: 12.11.2021).

15. Гринчак А. А. Протидія расизму, ксенофобії та екстремізму : навчальний посібник. Харків, 2018. 248 с.

16. Гуо Х. Особенности дискурса художественного произведения. *Молодой ученый*, 2017. No 20(154). С. 483–486.

17. Дудолодова О. В. К вопросу об определении медиа-дискурса. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/21263/82%20T1%20-Dudoladova.pdf?sequence=1>. (дата звернення: 13.11.2021).

18. Зінченко А. В., Вернидуб Г. С. Актуалізація расової чутливості у фрагментах сучасного англomовного публіцистичного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*, 2020. Вип. 13. Том 2. С. 84-87.

19. Как нарисовать портрет птицы: методология когнитивно-коммуникативного анализа языка : кол. монография. Бондаренко Е. В., Мартынюк А. П., Фролова И. Е, Шевченко И. С., под ред. И. С. Шевченко. Х., 2017. 246 с.

20. Колегаєва І. М. Зображення персонажного дискурсу як жанрово детермінований вплив комунікативної вторинності в художньому тексті. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, 2010. No 896. С. 102–107.

21. Коновець О. Сучасна періодика в системі наукової комунікації. *Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер. : Журналістика*, 2008. Вип. 16. С. 9-15.
22. Ласінська Т. А. Відтворення українською мовою історично маркованої англійської лексики (на матеріалі перекладів художньої літератури періоду XVIII–XX ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 «перекладознавство». Київ, 2018. 219 с.
23. Лук'янова Т. Г. Об'єктивація гендерних стереотипів англійськими атрибутивними сполученнями, що позначають природні характеристики людини. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/2431/1/209-212.pdf>. (дата звернення: 15.11.2021).
24. Ляшов Н. М. Жанрові особливості історичного роману: історико-літературний дискурс. URL : https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/fil_2008_1_2/2008-26-06/lyashov.pdf. (дата звернення: 04.10.2021).
25. Мейлах Б. С. Философия искусства и художественная картина мира. *Вопросы философии*, 1983. No 7. С. 116–125.
26. Миниханова Л. К. Художественная картина мира как особый способ отражения действительности. *Вестник Башкир. ун-та*, 2012. Т. 17, No 3(1). С. 57-64.
27. Миньяр-Белоручев Р. К. О функциях переводчика. *Информационно-коммуникативные аспекты перевода*, 1986. С. 57-61.
28. Михайлин І. Л. Історія української журналістики : підручник для вищої школи. Харків, 2005. 320 с.
29. Муратова В. Ф. Формування перекладацької компетенції усучасному глобалізованому суспільстві. *Science and Education a New Dimension. Philology*, V(41), Issue: 145, 2017. С. 33-35.
30. Олизько Н. С. Художественный дискурс как полилог автора, читателя и текста. *Вестник Челябин. гос.ун-та*, 2011. No 33(248). С. 164–166.

31. Павлюченко К. Р. Структурно-семантичні особливості дискурсивного функціонування лексичних повторів у сучасній німецькій мові. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/31174/1/Pavliuchenko_MD.pdf. (дата звернення: 12.11.2021).

32. Писаний Д. М. Апологія рабства в надрах расизму: природничо-наукові, соціокультурні та культурно-історичні концепції кінця XVIII – середини XIX ст. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Історичні науки*, 2010. № 23. С. 95-107.

33. Пометун О. І., Султанова Л. Ю. Людина у полікультурному суспільстві : навчально-методичний посібник для викладачів вищих навчальних закладів з курсу за вибором для студентів соціогуманітарних спеціальностей. К., 2010. 248 с.

34. Райс К. Классификация текстов и методы перевода. URL : http://zhurnal.lib.ru/w/wagapow_a_s/rais-classif.shtml. (дата звернення: 21.11.2021).

35. Расы и общество. [ред. кол.: Ю. В. Бромлей (отв. ред.), И. Р. Григулевич, С. И. Брук и др.]. М. : Наука, 1982. 352 с.

36. Рощина К. Е. Відтворення гендерного аспекту лінгвостилістичних особливостей жанру «Лист редактора» в сучасному англomовному публіцистичному дискурсі українською мовою. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25778/1/Roschina_magistr.pdf. (дата звернення: 12.11.2021).

37. Сегеда С. Антропология : навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вузів. К., 2001. 336 с.

38. Смоляна Т. А. Комунікативні стратегії й тактики, реалізовані максимами Й. В. Гете в публіцистичному дискурсі. *Одеський лінгвістичний вісник*, 2015. №6. С. 89-93.

39. Смоляна Т. А. Мовні засоби у комунікативних стратегіях і тактиках, реалізованих німецькомовною максимою Нового заповіту у релігійному дискурсі. URL :

<https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/download/5353/4901>. (дата звернення: 11.11.2021).

40. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. М., 2008. 624 с.

41. Тишакова Л. Т. Деякі аспекти аналізу публіцистичного дискурсу. URL : <http://www.uk.xlibx.com/4fililogiya/41769-14-germanistika-hhi-stolittikognitivna-socio-pragmalingvistika-tezi-dopovidey-iii>. (дата звернення: 11.11.2021).

42. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) : учебное пособие. СПб., 2002. 416 с.

43. Фролова І. Є., Омецинська О. В. Специфіка художнього дискурсу та його аспектів. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Іноземна філологія*, 2018. Вип. 87. С. 52-61.

44. Хантингтон С. Кто мы? : вызовы амер. нац. идентичности. М., 2004. с. 635.

45. Чепіль О. Я. Феномен дискурсу у сучасній лінгвістиці. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nznuoaf%5F2011%5F20%5F31%2Erdf. (дата звернення: 01.11.2021).

46. Черепанова Л. Л. Дискурс региональных СМИ: психологический аспект : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 «теория языка». Пермь, 2007. 20 с.

47. Швачко С. О. Теорія перекладу : конспект лекцій. Суми, 2013. 130 с.

48. Atwood M. What is historical fiction? URL : <https://www.masterclass.com/articles/what-is-historical-fiction-definition-of-the-historical-fiction-genre-and-tips-for-writing-your-historical-novel#what-is-historical-fiction>. (дата звернення: 23.11.2021).

49. Bassnett S. Redefining Translation and Interpretation in Cultural Evolution. *Language and Arts Discipline*, 2017. pp. 52-93 p.

50. Bassnett S. Translation. The new critical idiom. L., 2014. 212 p.
51. Boeckman C. A Question of Character: Scientific Racism and the Genres of American Fiction, 1892-1912. Tuscaloosa, 2000. 238 p.
52. Bordeau J. Xenophobia: the violence of fear and hate. New York, 2009. 64 p.
53. Bordeau J. Xenophobia: the violence of fear and hate. New York, 2009. 64 p.
54. Calhoun's views on slavery, His Character, and His Personality. URL : <http://amstd.spb.ru/Expansion/Calhoun.htm>. (дата звернення: 22.11.2021).
55. Canetti-Nisim D. Contributory factors to Political Xenophobia in a multicultural society: the case of Israel. *International Journal of Intercultural Relations*. Houston, 2003. pp. 307-333.
56. Cartwright S. Diseases and Peculiarities of the Negro Race. URL : <http://www.pbs.org/wgbh/aia/part4/4h3106t.html>. (дата звернення: 23.11.2021).
57. Conboy M. The Language of Newspapers Socio-Historical Perspectives. Gateshead, 2010. 176 p.
58. Cronin M. Translation in the Digital Age. London & New York, 2013. 166 p.
59. Dijk T.A. van. Cognitive Processing in Literature Discourse. *Poetics Today*, 1979. Vol. 1. No 1-2. pp. 143–159.
60. Fairclough N., Wodak R. Critical discourse analysis. In: T. Van Dijk (Hg.): *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. London, 1997. pp. 258-284.
61. Fleming G. Newspaper Sections and Terms. URL : <http://asher.ru/library/human/politicalcorrectness>. (дата звернення: 30.10.2021).
62. Husam H. O. Translation of political discourse in the middle-eastern context. *Pakistan Journal of Languages and Translation Studies*. Pakistan, 2015. P. 16-27.
63. Lomeland H. Israeli schools as agents of citizenship: The role of history in creating civic identities. URL :

odahioa.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/10642/891/Lomeland_Hanna.pdf . (дата звернення: 17.10.2021).

64. Morton S. G. *Crania Americana; or, A Comparative View of the Skulls of Various Aboriginal Nations of North and South America: To which is Prefixed An Essay on the Varieties of the Human Species*. URL : <http://chnm.gmu.edu/egyptomania/scholarship.php?function=detail&articleid=4>. (дата звернення: 01.12.2021).

65. Newmark P. *About Translation Multilingual Matters*. Clevedon, 1991. 184 p.

66. Nott J. C., Gliddon G. R. *Types of mankind*. URL : <http://quod.lib.umich.edu/cgi/t/text/textidx?type=simple&rgn=full+text&c=moa&cc=moa&idno=AJA7398.001.001&q1=slave&submit=Go>. (дата звернення: 11.11.2021).

67. Pinto Molina M. A Research Case Study for User-Centred Information Literacy Instruction : Information Behaviour of Translation Trainees. *Journal of Information Science*, 2007. 33 (5). pp. 531-550.

68. Potter J., Wetherell W. *Discourse and social psychology*. Beverly Hills, 1987. 216 p.

69. Reynolds V. *The Socio-Biology of Ethnocentrism: Evolutionary Dimensions of Xenophobia, Discrimination, Racism, and Nationalism*. Croom Helm. London, 1987. 372 p.

70. Yakushko O. *Xenophobia : understanding the roots and consequences of negative attitudes toward immi-grants*. *Educational Psychology Papers and Publications*. Nebraska, 2009. pp. 36–66.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

71. Арутюнова Н. Д. *Дискурс*. Лингвистический энциклопедический словарь М., 1990. С. 136-137.

72. Лицевой угол. URL : <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/192784>. (дата звернення: 21.11.2021).

73. Политкорректность. Национальная политическая энциклопедия. URL : <http://politike.ru/termin/politkorrektnost.html/>. (дата звернення: 22.11.2021).
74. Augustyn A. Historical Novel. Encyclopaedia Britannica. URL : <https://www.britannica.com/art/historical-novel>. (дата звернення: 06.10.2021).
75. Crowther J. Xenophobia. Oxford Advanced Learners Dictionary of Current English : International New Students. London, 1995. pp. 1385.
76. Xenophobia. Longman Dictionary of Contemporary English. URL : <https://www.ldoceonline.com/dictionary/xenophobia>. (дата звернення: 12.11.2021).
77. Xenophobia. Online Etymology Dictionary. URL : https://www.etymonline.com/word/xenophobia#etymonline_v_30591. (дата звернення 18.10.2021).
78. Xenophobia. Oxford Learners Dictionary. URL : <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/xenophobia?q=xenophobia>. (дата звернення: 12.11.2021).
79. Xenophobia // The American Heritage Dictionary of the English Language. URL : <https://ahdictionary.com/word/search.html?q=xenophobia>. (дата звернення : 12.10.2021).
80. Xenophobia. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/xenophobia>. (дата звернення: 12.11.2021).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Independent. URL : <https://www.independent.co.uk/>
2. Los Angeles Times. URL : <https://www.latimes.com/>
3. Morrison T. The Bluest Eye. New York, 2007. 221 p.
4. The Daily Beast. URL : <https://www.thedailybeast.com/>
5. The Guardian. URL : <https://www.theguardian.com/international>
6. The New York Daily News. URL : <https://www.nydailynews.com/>
7. The New York Times. URL : <https://www.washingtontimes.com/>

8. The Washington Post. URL : <https://www.washingtonpost.com/>
9. USA Today. URL : <https://www.usatoday.com/>

SUMMARY

To the master thesis “Racially marked words in fictional and publicistic discourse: translational peculiarities”

Student Vernyudub Hanna Serhiivna

The master thesis considers the linguistic and translational aspects of racially marked words in the texts of English publicistic and fiction discourses. The study aims to examine the history of racist ideology development within the English linguoculture. The research studies the actual linguistic implementation of English racial identifiers within the publicistic discourse, as the latter reflects modern social tendencies of tolerance and respect for others. The master thesis highlights the peculiarities of using racial identifiers in English fiction, historical fiction. The paper dealt with the translational aspects of racial identifiers into Ukrainian and determined the most efficient ways of translation according to the unique characteristics of discourses analyzed. Among other objectives of the study was to formulate the general recommendations towards the main stages of students' preparation for translation activity.

The paper examines closely the development of English racial identifiers vocabulary. It was stated that the dynamic globalization processes focus on the development of society as a multicultural community. The active spread of tolerance and respect for human dignity ideas, regardless of the origin, caused a change in the systems of cultural values of global societies. At the same time, the speed of modern migration movements is also accelerating, leaving less and less opportunity for the gradual adaptation of people of different cultures and nationalities in shared living. In order to prevent the exacerbation of xenophobia and racism, linguists are trying to study the origins and linguistic implementation of racial identifiers and racist language markers to eradicate world languages of their manifestations.

The study gives a detailed analysis of the nature of xenophobia. The social phenomenon of xenophobia and racial segregation is very complex, and many scholars in various fields have devoted their works to its study. However, it was determined that

the phenomena were based on fear of strangers, which is often associated with representatives of “foreign” nationalities. One common form of xenophobia is racism, which is essentially an ideology of advantaging one race.

The paper rests upon close examination of historical, scientific works to establish that racism. However, it originated long ago, was started to be justified with the deployment of the abolitionist movement. The study indicated some famous personalities of the XVII-XIX centuries, which gave a favourable basis to this social phenomenon.

There were stated as well that the hypotheses and statements put forward were based mainly on unscientific or sometimes fictional evidence. Although, during the XX century, any racist sentiment has been sharply condemned, the realities of life have been demonstrated, and continue to be demonstrated, that they have largely moved from the active to the passive.

Within the scope of the study, a comparative evaluation of the current status of media in society was given. Newspapers and media were surveyed as a constant reflector of society at any stage of its formation, simultaneously being a testing field for implementing any new social value.

Previous studies have shown that since the end of the XX century, the language of journalism is gradually getting rid of racial bias, thus influencing changes in society. From this point of view, special attention in the paper is paid to the quality English-language press, as it is the most common in terms of language and reflects the geopolitical situation. It obtains the opportunity to set specific policies and standards in communication between the author and the audience.

In the empirical part of the study, the main concern was finding out the linguistic features of racial identifiers collected in English journalistic texts. The analysis of the journalistic articles selected from well-known English-language newspapers revealed some marker words of racial identification. In the future, to determine good practices in the implementation of racially sensitive vocabulary in journalistic texts, the units found by lexical-semantic and lexical-grammatical features are considered.

Two parts of the second chapter are devoted to close examination of lexical-semantic and grammatical features examination of racial identifiers. The lexico-semantic analysis provided the following results: two basic semantic types of racial identifiers were distinguished, racial identification by colour and territorial feature correspondently. Close study of lexical and grammatical features of the studied units helped identify one-, two- and three-component verbalizers of racial identity, which also have correspondent subtypes.

Special attention to the development of micro contexts allowed to differentiate racially sensitive vocabulary from invective. It is noteworthy that the two-component compounds have the highest degree of racial sensitivity, which, along with the racial identifier, also contain either a common noun of a neutral nature (common name of the object) or a nomination of a citizen of the country where the person lives.

Along with the journalistic discourse investigation, the paper considered verbalization of racial identifiers within English fiction, historical novels. The study results show that literary texts based on racial segregation are now gaining proliferation in the world. The chapter touches upon some main features of fiction discourse and its texts, paying particular attention to the peculiarities of historical-fiction novels.

Studying the properties of the fiction texts, it was stated that a distinctive feature of literary texts is their author's interpretation of events, creating the author's picture of the world. As part of the study proposed, the focus on the historical fiction genre is suggested, as it is relevant, given the peculiarity of the vocabulary studied in the paper. The results of the theoretical study showed that historical fiction is a type of literature combining reality and fiction, and upon deeper examination, the reality through the perception of the author and the pure fiction.

The research of racial identifiers in English fiction rests upon studying the lexical content of the novel "The Bluest Eye" by the American writer T. Morrison. It made it possible to characterize the perception of colour, in fact, black people by white people in the American society in general, and the attitude of blacks within their community and within themselves.

The identified tokens demonstrated both negative, reduced value, neutral, or even positive appeals. In general, primarily two-lexical racial markers were found, in which the dominant meaning element is a racially marked adjective. A relatively small number of single-token markers occurred, which mainly included noun tokens to indicate skin colour.

Compared to the results of the analysis of English-language journalistic fragments, the texts of artistic discourse allow themselves to attract a broader range of racially labelled invectives. This seems logical, given the peculiarity of our chosen example of artistic discourse, namely - the historical and artistic novel. However, in our analysis, it was also found that the use of some tokens was completely coinciding between the two discourses analyzed within the study.

The results of the close observation show that identical usage of the same lexemes for racial identification and the coincidence of their meaning confirms the gradual but firm refusal of the English-speaking community to use words and expressions that may be considered intolerant of other races and those that degrade human dignity.

Studying the translation aspect of racial identifiers vocabulary based on fragments of English-language journalistic discourse allowed us to conclude the peculiarities of the translation of journalism in general and markers of ethnicity in particular. Thus, according to the results of the methodological investigation, the translation of journalistic texts is recognized as a distinct type of translation by only a few translators. However, a detailed study of the specialized translation literature has shown that scholars are now inclined to distinguish it as an independent type of translation. A feature of modern journalism is a tolerant attitude towards others, and therefore the translators of journalism need to develop politically correct methods of translation of certain thematic lexical groups.

The further study of the translational aspects of English racially marked words reveals some successful translation solutions that maintain pragmatism and adhere to the rules of political correctness. To adhere to the rules of political correctness, the

translator should closely observe the equivalents range in the Ukrainian language to choose that one that can implement the original pragmatics of the journalistic text.

The chapter also reveals the algorithms of translation actions aimed at preserving the adequacy and equivalence of maintenance for cases when the accurate Ukrainian-language equivalent is absent. We stress that the translator should choose the equivalent consistent with the peculiarities of the audience the text is aimed for. In other cases, there are variants of consulting the editor of the newspaper or corresponding list of Ukrainian racial identifiers approved by the newspaper authorities.

The following part of the chapter studies English historical fiction texts as part of English fiction. From the standpoint of translation studies, the paper indicates that the translator should adhere mainly to the adequacy of translation and transmission of historical meanings of the analyzed vocabulary. Unlike journalistic texts, the translation of fiction, namely historical fiction texts, aims to present the author's idea in accordance with the original. It was found that racially marked vocabulary is not difficult to reproduce in Ukrainian, and successful translation is achieved through simple translation solutions.

The empirical part of the translational study shows that equivalent translation is the most efficient for rendering the racial identifiers in English historical fiction texts. However, we stress that the translator should closely examine the context of the unit used because some units can be used with different meanings and connotations in the same situations of racial identifying.

Special attention in the study is paid to recommendations for future translators' preparation. The role of original works in teaching translation skills undoubtedly plays a significant role, as it offers living material to practice. Given the resources we used to conduct our study, it should be noted that their involvement will contribute to the development of linguistic and cultural competence, which is extremely important for the translator. After future translators have completed exercises to develop a general understanding of typical topics of journalistic discourse, it is vital to promote their skills in the translation analysis of the text. We believe that the tasks aimed at getting

acquainted with the topic, content, subtext, structure of TO, its non-verbal features will be practical.

The proposed study is mainly addressed to the identifying of ethnic minorities living in the United States. Given this, it is stated to take a short history course focused on the emergence of a multicultural American society. The acquired knowledge strengthens the erudition of the translator and develops the translator's cultural competence.

It is also pointed out that in teaching translation practice, a significant benefit was noted in compiling personal translation dictionaries of politically correct counterparts. Such dictionaries save the translator a lot of time and effort, which is sometimes very important when translating journalistic texts. In the context of the vocabulary we are studying, we consider it proper to exercise the preliminary detection of racially marked vocabulary in the text and search for its vocabulary equivalents or possible equivalents.

Since historical and fiction novels related to racial segregation often use names of objects and phenomena that have already become obsolete, the study points out the necessity of translator preparation to work with the realities and historical vocabulary of the epoch described.

To summarize the research findings, comparing the approaches to preparing translators to work with journalistic and fiction texts, it should be noted that it would be appropriate to draw analogies of translation decisions used to reproduce the exact racially labelled words in the context of the studied discourses. That is considered acceptable to contribute to a better understanding of the subtleties of political correctness in the translation of publicistic discourse as the development of semantic meaning in the scope of historical fiction translation.

Key words: racially marked words, racial identifier, English, publicistic discourse, historical fiction, translation, translators' preparation.